

SLOVENSKI NAROD

Izaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. Inzeratni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Svetovno javno mnenje o puljskem procesu

Vsa kulturna Evropa obsoja postopanje v puljskem procesu in vidi v tem slabost fašističnega režima

Beograd, 19. oktobra. Po poročilih iz raznih krajev so se danes dopoldne po raznih krajih vršile množične demonstracije za pokojnim Vladimiru Gortanom. Poleg akademske omladine se je za dušni udeležilo tudi številno občinstvo, ki je na ta način izrazilo svoje sočustvovanje z nesrečnimi puljskimi žrtvami. Po mestih so se siličeli ponovile manifestacije in demonstracije, tako da nikjer ni prišlo do kakih ne ljubih incidentov.

Na zelo lep način je manifestiral Niš, kjer je izzvala vest o justifikaciji in obsodbi v Pulju silno ogorčenje. V znak protesta so poslali meščani Niša občinski upravi pismo, v katerem zahtevajo, naj se ena izmed novih ulic imenuje po Vladimiru Gortanu. Pismo se glasi:

»Včeraj so fašisti ustrelili na smrt obsojenega nedolžnega jugoslovenskega omladinca Vladimirja Gortana, ki ni mogel prenašati raznarodovanja naše drage Istre. V znak protesta proti temu nehumanemu in krutemu činu, kakor tudi v slavo in večni spomin tega našega hrabrega omladinca predlagamo, naj naša občina našo novo otvoreno ulico na trgu Mladena Popovića, ki vodi od Nišave do Šumave tovačke ulice, kjer so zgrajene lepe stanovanjske hiše, krsti z imenom Vladimirja Gortana. Niš bi se na ta način najdostojneje oddolžil svetlemu spominu našega najmlajšega heroja.«

Komentar beograjske „Politike“

Beograd, 19. oktobra. Današnja »Politika« objavlja uvodnik pod naslovom »Vladimir Gortan«, v katerem ugotavlja, da so se fašistične oblasti požurile z ustrelitvijo Vladimirja Gortana, predno je imela vest Evropa, ki se vedno počasi kreta, časa, da se probudi in spravi v gibanje moralne sile človeštva. Fašistična eksekutiva ni hotela počakati trenutka, v katerem bi bilo postalo kulturnemu svetu jasno, da gre za navaden justični umor, ni hotela počakati na učinek intervencij, ki so se od raznih humanih strani podvezle pri Državni narodov, pri papežu in organizacij italijan. Zdelo se ji je riskantno, da bi počakala in videla, kako bi učinkoval plemeniti protest mednarodne protifašistične lige, ki je hotela preprečiti pogibelj žrtev fašističnega režima. Fašistične oblasti so že v naprej sklenile, da mora teči krič, ker jim je bilo to potrebno, čeprav ne v interesu pravice. Predsednik izrednega sodišča, ki je sodilo v Pulju, je izrekel sodbo nad nedolžnimi žrtvami mnogo prej, nego ko je izrekel sodišče.

Nadalje pravi »Politika«, da to dokazuje njihov strah, da bi razsodba ne mogla prenesti kritike sveta, čeprav bi za Vladimirja Gortana, ako bi bil zares zločinec in ako bi se mu to dokazalo, kar pa se ni zgodilo, bilo vedno dovolj časa, da pade nanj težka roka pravice. Toda nesrečni Vladimir Gortan, ki se mu ni mogel dokazati noben umor, je bil že v naprej obsojen. Nadalje ugotavlja »Politika«, da ni mogla nobena priča potrditi krivde Vladimirja Gortana. Proces v Pulju se mora primerjati samo s famoznimi veleizdajniškimi procesi v bivši avstro-ogrski monarhiji. List pisanje pisanje italijanskega tiska s pisanjem avstro-ogrske kronike iz leta 1914. Italijanom je bila nedolžna kri Vladimirja Gortana potrebna, da bi se vnaprej opravičili kampanjo, ki se v ojačeni meri pripravila proti naši državi. Vsekakor je treba poudariti, da je tudi tokrat razvidno, kdo želi dobre odnose in mir. Mi želimo oboje in je to pokazalo tudi javno mnenje s svojim umerjenim tretiranjem medsebojnih odnosov. Mi se zavzemamo za mir, toda navdaja nas skrb, ko vidimo, da Italija tudi svoje notranje zadeve nesorazmerno povečuje in s potvarjanjem resnice ter obremenjevanjem nedolžnega človeka hoče napraviti orodje svoji zunanji politiki proti naši kraljevini.

Dubrovnik, 19. oktobra. Iz Zadra poročajo, da so tam priredili fašisti snoči velike demonstracije proti Jugoslaviji. Pri demonstracijah so sodelovali vsi predstavniki oblasti.

Avstrijski tisk obsoja puljsko sodbo

Dunaj, 19. oktobra. AA. Današnja »Arbeiter Zeitung« objavlja poročilo svojega poročevalca v Italiji o obsodbi, ki jo je izrekel izredno sodišče v Pulju. Poročilo pravi med drugim: Smrtna obsodba v Pulju pomeni svečan krst jugoslovenskega iredentizma. Vsa znamenja kažejo, da je fašizmu jugoslovenski iredentistični pokret potreben. Očividno smatra da ni nobena žrtva prevelika, da bi prišel do tega cilja. Fašizem ni okleval, da v to svrhu zlorabi dostojanstvo italijanskega pravosodja. Dejstvo je, da je smrtna obsodba bila izrečena, še predno se je začela razprava in celo predno je bila uvedena preiskava, že v onem trenutku, ko je vlada odvzela proces rednemu sodišču in ga dodelila izrednemu sodišču za zaščito države. Težične procesa ni bilo v sodni dvorani, temveč tam, odkoder se niso slišali kriki trpljenja in mučenja, to je v preiskovalnem zaporu. Tu je bila odločena usoda petih istrskih kmetov. Na dan volitev se je streljalo na dveh krajih, v Montu Camisu, kjer je padla ena žrtev in je bila ena oseba ranjena in v 30 km oddaljeni Brezovici, kjer so napadali streljali v zrak. Gortan se je nahajal v Brezovici in ga zato v kritičnem času niso mogli videti v Monte Camisu. Poročila fašističnih listov, da bi bil obtoženec priznal svoja dejanja, niso točnja. Gortan je priznal samo to, da se je ta dan nahajal v Brezovici in da je trikrat ustrelil v zrak. To priznanje je dal v preiskovalnem zaporu, a kasneje je bilo obtožencem zagroženo, da bodo obsojeni na smrt, ako bi svoja priznanja prekalali. Gortan je bil obsojen na smrt samo zategadelj, da ne bi mogel poročati, kaj je doživel v preiskovalnem zaporu. List končuje s konstatcijo, da se mora nahajati fašizem v skrajni stiski, ako sega že po takih sredstvih, da drži svoje pristaše skupaj.

»Neues Wiener Abendblatt« objavlja na uvodnem mestu članek pod značilnim naslovom »Kri je poseben sok«. Članek je posvečen smrtni obsodbi, ki jo je izrekel izredno sodišče v Pulju nad istrskim omladincom Vladimirjem Gortanom. Težko je izreči sodbo, ali so se sodniki pri svoji smrtni obsodbi ravnali po pravici in resnici. V življenju narodov niso odločili samo dogodki, temveč predvsem vtisi, ki jih zapuščajo. Italijanski iredentist Oberdank je bil vsekakor prestrogo obsojen na smrt ker je skušal izvršiti atentat na svojega vladarja. Toda baš njegova oseba in njegova žrtev je razplamtela italijanski iredentizem do največjega vrhunca. Gortanovi sorojci bodo videli v njem žrtev, ki je padla na oltarju domovine. Mladi Gortan bo postal mučenik naroda. Napeti odnosi, ki obstojajo med obema kraljevinama, se bodo še bolj poosttrili. Nesrečni Nemci na Južnem Tirolskem so mirne in miroljubne narave. Oni trpe in molče. Jugoslovenci pa so bolj vro-

čega temperamenta in zato zaenkrat še ni mogoče predvideti, kakšne posledice bo še imela smrtna obsodba, ki je padla v Pulju.

Francoski tisk o pomenu puljskega procesa

Pariz, 19. oktobra. AA. Dočim objavljajo pariški listi poročila iz Rima in Beograda o usmrtni Vladimirja Gortana brez posebnih komentarjev, priobčuje »Temps« izpod peresa Pavla Louisa obširen članek s tehtnim komentarjem. Louis ugotavlja, da je ta usmrtni izzvala, kakor je bilo pričakovati, razburjenje ne samo v Jugoslaviji, temveč po vsem kulturnem svetu. V drugi je izredno sodišče fašistične Italije izreko smrtno obsodbo, a Mussolini in kralj sta odbila, da bi se poslužila svojih pravic pomilostitve. To je znak slabosti, ker se mora fašizem posluževati sile, da se obdrži na krmilu. Louis zatem predločuje ves potek dogodkov, pri katerih je padel en fašist in dokazuje, kako netočne so italijanske verzije, da bi bil Gortan postopal v službi Jugoslavije ter skušal odcepiti Istro in Julijsko krajino od Italije v korist Jugoslavije. Italija je s službenega mesta podtaknila Gortanu take težnje, da bi s tem zastrašila nasprotnike fašizma in slovanske manjšine v lastni državi, katerim, čeprav tvorijo več sto tisoč ljudi, še vedno ni priznala niti najmanjših manjšinskih pravic. Čudno je, da trepetava Mussolinijeva diktatura, ki trdi, da je tako silna in čvrsta, za svojo bodočnost in da se mora navzlic temu, da je dozdeven gospodar situacije na podlagi skoro enodušne volje italijanskih državljanov, na ta način neprenehoma posluževati krvavih dejanj. Ali fašistična Italija res ne uvideva, da priznava s tem, da strelja svoje nasprotnike, vso slabost svojega režima. Gortanova usmrtni ni samo zločin, temveč dejanje zaslepljenosti. Zaradi usmrtnice Gortana in drugih sličnih dejanj nasprotniki fašizma pač ne bodo drhteli, pač pa bodo taka dejanja odprla vsem narodnim manjšinam v Italiji oči, da bodo videli, da Italija postopa z njimi, kakor je svoj čas Avstrija ravnala na Tirolskem s tamošnjimi Italijani. Gortanova žrtev je na las podobna žrtvi, ki jo je doprinesel med svetovno vojno italijanski nacionalni junak Battisti. Morda pa je hotel Mussolini doseči nekaj, kar bi nepopravljivo porušilo odnose med njim in Jugoslavijo. Danes je bil ustreljen Gortan, a bati se je, da mu bodo sledili še mnogi drugi Gortani...

Bruselj, 19. oktobra. Snoči je prišlo do velikih protifašističnih demonstracij pred italijanskim konzulatom. Več tisoč ljudi je vzklikalo proti Italiji in manifestiralo za žrtev puljskega procesa. Končno so začeli demonstranti obmetavati poslopje italijanskega konzulata s kamenjem. Padlo je tudi več streliv. Interventirali je morala policija, ki je demonstrante razkropila.

Dravski ban o svojem delu

Izjava bana inž. Serneca beograjskemu »Vremenu« — Narod naj ga sodi po njegovem delu

Beograd, 19. oktobra. Današnje »Vreme« objavlja izjavo bana dravske banovine inž. Dušana Serneca, ki je izjavil med drugim:

Po velikem činu Nj. Vel. kralja sem bil samo en dan v Ljubljani. Prejel sem ogromno število čestitk k svojemu imenovanju od vseh strani. Kar se tiče moje osebe, bi bil zadovoljen, če narod ne bi v naprej kazal svojega razpoloženja, ker je moja želja, da počaka in prej vidi moje delo ter šele potem izreče svojo sodbo. Oblasti so z novo razdelitvijo države zamenjale z banovinami, kar je po mojem mnenju zelo dobro. Vedno sem zastopal mnenje, da so oblasti premajhne enote, dočim nudijo banovine večji kompaktni delokrog, s čemer je zajamčeno mnogo bolj plodonosno delo. Zlasti v dravski banovini bo treba rešiti mnogo važnih problemov, ker je ta pokrajina pasivna, in če bi ne bilo industrije, bi ne imeli od česa živeti. V upravnem pogledu moram priznati, da je moj položaj med vsemi bani najugodnejši. Ni mi do tega, da bi podobno popisoval najaktualnejše probleme dravske banovine in svoj program. Hočem, da se najprej vidi moje delo in potem bom sam pozval narod, da izreče svojo sodbo. Govorenja je bilo dovolj, sedaj je čas dela. Kakor znano, še nisem nastopil svojega mesta, ker čakam, da se sestanem z gg. ministri in dobim navodila od kraljevske vlade ter g. ministrskega predsednika. Končno naj še omenim, da so zlasti meje dravske banovine določene zelo srečno.

Pomorska razorožitvena konferenca zagotovljena

Japonski odgovor na angleško povabilo — Konference se udeležijo vse pomorske velesile

London, 19. oktobra. Včeraj je bil objavljen odgovor japonske vlade na angleško povabilo k pomorski razorožitveni konferenci v Londonu. Odgovor pravi med drugim: »Japonska je srečna, ker more sporočiti, da se popolnoma strinja s potrebo predlagane konference in je pripravljena imenovati za to konferenco svoje zastopnike. Japonska vlada sprejema nadalje s zadoščenjem na znanje, da je angleška vlada pripravljena nadaljevati informativne razgovore z japonskim poslanikom v Londonu. Ker je več točk, ki zahtevajo nadaljnja pojasnila, je japonska vlada mnenja, naj bi se način predhodnih razgovorov, ki so vršili med angleškim ministrskim predsednikom v Londonu in ameriškim veleposlanikom in razčistili razmere za sporazum med angleško in ameriško vlado v bistvenih točkah, raztegnil istokot na druge države, ki se udeležijo konference. Japonska vlada pripisuje največjo važnost tej proceduri, ki naj še pred konferenco dovede do sporazuma med angleško in japonsko vlado o raznih vprašanih, ki bodo predmet pomorske konference. Uspeh bodoče konference odvisi brezdvomno v največji meri od uspeha preliminarne razgovorov. Japonska vlada upa, da bodo in-

formativni razgovori med angleško vlado in japonskim poslanikom o raznih vprašanih zaključeni, predno bodo ta vprašanja predložena konferenci v končnoveljavno odločitev. Glede na štiri točke, omenjene v angleškem povabilu, upa japonska vlada, da bo tekom razgovorov japonskega poslanika z angleško vlado, ki se bodo vršili v kratkem, lahko podala svoje mnenje. Ob tej priliki zagotavlja japonska vlada angleško, da bo podpirala angleški predlog, naj pri razgovorih na pomorski konferenci tvori izhodno točko washingtonska pogodba iz l. 1928. Japonska vlada je prepričana, da bo ta pogodba pripravila pot za sporazum v ostalih spornih točkah pomorske razorožitve. Končno izraža japonska vlada trdno prepričanje, da se bo konferenca končala z uspehom, utrdila svetovni mir in rešila človeštvo težkih bremen oboroževanja. Konferenca naj ne omeji samo oboroževanja, temveč tudi zmanjša, kar naj bi skušali doseči vsi narodi.

London, 18. oktobra. Ker so vabilo angleške vlade na pomorsko razorožitveno konferenco v Londonu sprejele Zedinjene države, Francija, Italija in Japonska, je konferenca na ta način zagotovljena.

Macdonald odstopi?

Macdonald napoveduje svoj odstop kot predsednik angleške vlade zaradi slabega zdravja

Pariz, 19. oktobra. Današnji pariški listi objavljajo brzojavko iz Ottave, po kateri je Macdonald napovedal, da namerava iz zdravstvenih razlogov v najkrajšem času odstopiti. Veliko delo pomorske razorožitve, ki ga je pričel s svojim prihodom v vlado, bodo nadaljevali njegovi nasledniki.

Italijanski industrijci v Franciji

Herriot odklonil udeležbo na banketu, ki so ga priredili italijanskim industrijcem v Lyonu

Pariz, 19. oktobra. AA. Te dni so prišli v Lyon delegati italijanske industrije, ki proučujejo francoske industrijske razmere, zlasti pa položaj v industriji svil. Vodja italijanske delegacije je italijanski narodni poslanec, znani rimski industrijalec Garini. Lyonski industrijalci so italijanskim tovarišem priredili snoči banket, ki so mu prisostvovali italijanski generalni konzul v Lyonu, vsi člani italijanske

delegacije, mnogi francoski industrijalci ter ugledni lyonski župan, bivši predsednik vlade Herriot, ki pa se povabilu ni odzval in poslal na banket svojega zastopnika, občinskega svetovaleca lyonske občine. Vse francosko časopisje, ki posveča veliko pozornost potovanju italijanske delegacije po Franciji, je opazilo to odklonitev Herriota in jo obširno komentiralo.

Odlikovanje vpokojenih generalov

Beograd, 19. okt. Kralj je odlikoval generala Mikoja Žečevića z redom Karagorgijeve zvezde II. vrste, admirala Pričo z redom Karagorgijeve zvezde III. vrste in generala Vladimirja Jovanovića z redom Sv. Save I. stopnje.

Proces proti bivšemu rumunskemu prestolonasledniku

Pariz, 19. oktobra. AA. Včeraj bi se morala vršiti pred apelacijskim sodiščem v Parizu razprava o tožbi ge. Zizi Lambrino proti rumunskemu princu Karolu. Ga. Zizi Lambrino je bila prva morganatska soproga princa Karola. V svoji tožbi zahteva odškodnino 10 milijonov frankov. Razprava je bila odložena, ker sta obe stranki zahtevali sporazumno odgoditev. Princa Karola zastopa sloviti advokat in vodja radikalno - socialistične stranke Paul Boncour, dočim zagovarja g. Lambrino znani pariški advokat Carpentier.

Likvidacija dunajske Boden-kreditanstalt

Dunaj, 19. oktobra. AA. Snoči sta narodni in zvezni svet sprejela zakonski predlog o prenosu privilegijev dosedanje Bodenkreditanstalt na Kreditanstalt. Pri tej priliki je minister financ dr. Juch zavrnil očitke in napade, ki so bili izrečeni proti sedanjemu generalnemu ravnatelju avstrijske banke dr. Reischu, češ, da je dovoljeval bivši Kreditanstalt prevelike kre-

dite Narodne banke. Dr. Juch je dokazoval, da je tako postopanje dr. Reische bilo v skladu z njegovimi dolžnostmi in da so bile s tem odklonjene težke posledice, ki bi bile lahko zdale avstrijsko narodno gospodarstvo. Dr. Reisch je obenem pazil na to, da je dobil za svoje kredite primerno in zanesljivo kritje. Zato izkazuje vlada slejkoprej dr. Reischu popolno zaupanje.

Poincaréjevo zdravje seboljšuje

Pariz, 19. oktobra. AA. Poincaréju je zdravje krenilo v tako izdatni meri na bolje, da se bo mogel prihodnji teden podvreči operaciji.

1,800.000 brezposelnih v Nemčiji

Berlin, 19. oktobra. Državni urad za posredovanje dela in za podpiranje brezposelnih je izračunal, da bo znašalo število brezposelnih v Nemčiji tekom zime najmanj 1.800.000. Zaradi tega ne bo zadostil doslej odmerjeni kredit za brezposelne podpore v znesku 68 milijonov mark, marveč bo morala vlada prisločiti na pomoč s kreditom od 20 do 250 milijonov mark.

Borzna poročila.

INOZEMSKÉ BORZE.

Curih: London 25.18, Newyork 516.70, Pariz 20.3275, Milan 27.0575, Madrid 73.35, Berlin 123.43, Dunaj 72.60, Beograd 912.80, Praga 15.20, Bukarešta 3.07625, Budimpešta 90.20, Sofija 3.735, Varšava 57.97.

LJUBLJANSKA BORZA.

Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notrali: Amsterdam 22.81, Berlin 13.5275, Bruselj 7.9123, Budimpešta 9.893, Curih 1095.9, Dunaj 7.9644, London 275.93, Newyork 56.545, Pariz 222.69, Praga 167.73, Trst 296.60.

Naše ceste in avtomobilni promet

Poročilo zborničnega tajnika g. Ivana Mohoriča na plenarni seji zbornice TOI

Za te vzdrževalne stroške samoupravnih cest prispeva dve tretjini oblast in eno tretjino prizadeži cestni okraj, preko katerih držijo te ceste. Zakon predpisuje, da oblastna doklada za vzdrževanje oblastnih cest ne sme biti manjša od 30% skupne doklade. Nadalnji § 37 zakona o samoupravnih cestah določa,

da se mora za gradnjo in vzdrževanje samoupravnih cest uporabljati ljudsko delo, v kolikor ne bi mogla samoupravna telesa izvršiti teh poslov iz svojih denarnih sredstev.

Zakon zahteva osebno delo zavezancev, ali njih namestnikov, odnosno plačevanje ustreznih povprečnih dnuje za navednega delavca. Osebnemu delu so zavezani vsi delazmožni moški prebivalci od 18. do 55 let. Davčni zavezanci, ki ne spadajo pod obveznost osebnega dela, plačujejo nad 100 Din neposrednega davka, morajo plačati odkupnino. Državni, oblastni in občinski uradniki plačujejo v obče osebno delo v denarju v znesku tridnevne plače. Poleg tega morajo davčni zavezanci, ki imajo tovorni voz za vprego ali tovorni avtomobil priti na poziv oblasti na delo s svojim vozom odnosno avtomobilom. To je dalekosežna novost, ki dosedaj ni obstojala in je zbornica takoli, ko je zakon izšel s posebno spomenico opozorila oblastne samouprave, da bi imela uporaba ljudskega dela v naših prilikah zelo neugodne posledice in predlagala dosledno stališče, ki ga je zavzela v tem vprašanju že prejšnja leta, da naj se kuluk v to svrhu ne uporablja.

Stanje oblastnih cest je na močno frekventiranih progah zelo nepovoljno. Posebno razdrapano so ceste v kraju gostega tujškega prometa in na progah, po katerih se prevažajo veliki tovori lesa in drugih surovin do bližnjih železniških postaj. Zato bi bilo nujno potrebno,

da se skliče anketa vseh zainteresiranih faktorjev, ki bi določila program dela in obnem prvenstvenost del po nujnosti popravil posameznih cest in pripravila tudi vse, kar je potrebno za finansiranje ugotovljenega delovnega programa.

Sedanj okvir finančnih sredstev je za temeljito in sistematično popravilo samoupravnih cest enako nezadosten kakor za državne in vendar teh del ne kaže vsled tega odlašati. Potreba je zato po vzoru inozemskih držav poiskati novi virov in načina, da se izvede v večjem obsegu program javnih del na samoupravnih cestah obeh oblasti. Potrebno je tudi, da se doseže dotalija za naše samoupravne ceste iz kredita, ki je predviden v državnem proračunu za podporo nedržavnim cestam in ki znaša v letošnjem proračunu 30 milijonov Din in tudi zadostno dotalijo iz kreditov za izredne izdatke, ki znaša 45,5 milijonov dinarjev in od katerega dobimo le za most preko Radgone poldrugi milijon dinarjev.

Proge stalnih avtomobilnih zvez se razvijajo v štirih smereh. Glavna in najvažnejša je dovozna smer iz večjih krajev, ki so oddaljeni od železnice na železniške postaje. Take zveze so najštevilnejše zastopane. Njihov vzorni red je določen že sam po sebi z vzornim redom, ki velja za železniško progo. Poleg niti prometujejo tudi zbiralne proge, ki vozijo na večje razdalje in oskrbujejo zvezo z večjim številom krajev. V tem oziru spada med najdaljše proge prekmurska transverzalna zveza Rogasčevci — Murska Sobota — Dolnja Lendava, ki je dolga 61 km. Razen takih prog so se razvile tudi neke vrste okrožnih prog na primer v ljubljanski okolici.

Končno imamo še četrto vrsto prog, ki vozijo v celoti ali pa deloma paralelno z železniško progo in bi se jih lahko smatralo kot konkurenčna podjetja železnice. V resnici pa ni namen takih prog, da delajo konkurenco železnici, marveč samo dopolnjujejo vzorni red železnice in pospešujejo promet. Paralelno z železnico vozijo avtomobilne proge Ljubljana — Vrhnika; Ljubljana — Kranj — Trzin; Ljubljana — Rakov — Stari trg; Celje — St. Jurij; Poljčane — Konjice — Vitanje; Šoštanj — Slovenjgradec; Vitanje — Slovenjgradec — Dravograd; Maribor — Ptui itd.

Železnica v prvem času razvoja avtomobilnega prometa ni posvečala temu vprašanju nikake pažnje. Letošnje poletje pa je prometno ministristvo zaprosilo ministristvo trgovine in industrije, da naj bi se v bodoče koncesije za avtomobilne proge, ki bi mogle konkurirati železnici in škoditi njenim interesom, ne izdajale brez znanja in predhodnega pristanka prometnega ministristva. Po nalogu ministristva predlagajo sedaj take prošnje velika županstva železniški upravi v izjavo. Seveda stoji v praksi železnica v vsakem konkretnem primeru prošnje za novo koncesijo vzdolžne proge načelno na odklonilnem stališču, tudi v primerih kjer konkurenca očitno ne obstoja. Tako intranzigentno stališče bi moglo s časom voditi do znatnih neprilic in ovirati razvoj avtomobilizma na mnogih važnih progah. Naše mišljenje je,

da je treba načelno izdati koncesijo za vsako novo progo, ako je vzorni red tak, da dopolnjuje prometne zveze železnice, ki vozil v isti smeri.

Poleg stalnih celotnih zvez igrajo za naše kraje veliko vlogo sezonske proge, katerih število se je v zadnjem času tudi razveseljevalo povečalo.

Po izkazih velikega županstva v Ljubljani je bilo dosedaj podeljenih v ljubljanski

ski oblasti 58 koncesij za periodično prevažanje oseb z avtomobili, ki obratujejo 50 raznih prog. Nistarejša koncesija datira iz leta 1924 in je bila izdana za progo St. Vid — Ljubljana. V letu 1925 ji je nato sledila kot druga koncesija za progo Ljubljana — Domžale — Blagovica. Do leta 1928 je bilo izdanih vsega komaj 10 koncesij. Lansko leto je sledilo nadaljnja 13 šele v teku letošnjega leta. Pri osnovanju koncesij, ostalih 35 pa je bilo podeljenih avtomobilnega prometa je bila najjačja privatna inicijativa in sicer tvrdke, po večini mali podjetniki, ki so morali promet šele vzgajati in ljudstvo navajati na avtomobilne zveze.

Poleg privatnih podjetnikov pa so se pojavile kot podjetnice tudi mestne občine in sicer prva med njimi mariborska mestna občina, ki je namesto cestne železnice vzpostavila v mestu in v bližnji okolici reden avtobusni promet, dolgo za njo pa v zadnjem času tudi mestni občina ljubljanska in celjska.

Končno se udeležuje od leta 1926 tudi poštna uprava, ki vzdržuje na področju ljubljanskega poštnega ravnateljstva 7 stalnih avtomobilnih zvez v skupni dolžini 191,7 km in sicer proge:

1. Šmartno ob Paki — Gornji grad — Solčava 44,2 km.
2. Brežice — Novo mesto 14 km.
3. Mestinje — Sv. Peter pod Sv. gorami 29 km.
4. Rogasčevci — Murska Sobota — Dolnja Lendava 61 km.
5. Mozirje — Gornji grad 17 km.
6. Brežice — Bizeljsko 24 km.
7. Brežice pošta — Brežice kolodvor 2,5 km.

Za vzdrževanje avtomobilnega prometa razpolaga poštna uprava z 22 avtomobili. Poštna uprava si za avtomobilni promet

dosedaj še ni pridobila obrtnih listov,

kakor bi bilo potrebno, ker avtomobilnega prevažanja oseb ni nikakor mogoče subsumirati pod pojem poštne regala, marveč je to postranski pridobitni posel. V katerem je poštna uprava popolnoma enak podjetnik, kakor vsi drugi. Interno je poštni avtomobilni promet urejen s posebnim pravilnikom iz leta 1926. Poštna uprava zahteva gre vsekakor mnogo predaleč in kanikov, da naj bi na progah, za katere so jim izdane koncesije brezplačno prevažali tudi poštne tvarine. Želi, da se podjetniki na to vežejo v koncesijski listini. Ta zahteva gre vsekakor mnogo predaleč in kakor je želeži, da pride v vsakem konkretnem primeru do sporazuma ter da se na avtomobiliziranih progah obnem prevažati tudi poštne tvarine. Je vendar po našem mišljenju neutemeljena in radi velike odgovornosti, ki jo nalaga prevoz pošte, nesprejemljiva.

Število rednih avtomobilnih zvez v mariborski oblasti znaša sedaj 30, od katerih ima 13 prog svoje izhodišče v Mariboru. Nekatere proge obratujejo samo sezonsko. Za tujski promet je velika pomanjkljivost, da ni bil doslej izdan skupni vzorni red avtomobilnih zvez tako, da bi se vsak izletnik in tujec o odhodu in prihodu z lahkoto informiral. Želeži je, da se tudi ta nedostatek že s prihodnjo sezono odpravi in vzorni red objavi skupno z železniškim.

Zbornica je spričo vedno intenzivnejšega razvoja stalnih avtomobilnih prog in perečnosti problemov, ki so se pojavili v zvezi z razmahom avtomobilizma, sklicala že letošnjo pomlad takoj po zadnji plenarni seji dne 23. marca konferenco o ureditvi avtomobilnega prometa. Na tej konferenci se je izčrpno obravnavalo vprašanje enotne ureditve varnostnih predpisov za avtobusne vožnje in smernic za enotno postopanje pri izdajanju koncesij za avtobusni promet. Dosegel se je popolen sporazum ter je na podlagi rezultatov te konference veliko županstvo mariborske oblasti, ki bo najbrže za obe oblasti še tekom tega meseca uveljavljen.

Vprašanje avtomobilizma ni naše lokalno vprašanje.

marveč ima obširen mednarodni značaj.

Z ozirom na njegovo važnost so ga stavele gospodarske organizacije na dnevni red letošnjega izvoznškega kongresa v Beogradu in so na podlagi referata, ki ga je v imenu vseh zbornic podala skupljanska posestrima, sprejele resolucijo, v kateri zahtevajo, da se popravila in vzdrževanja cest posveti največja skrb in predvidijo v to svrhu potrebni krediti v državnem proračunu, da bi se moglo z deli takoj pričeati, da se izvršijo potrebne konkurenčne za cestni mreži v zmislu propisov avtobusnih cest, zakonov in po pripravi ostalih kulturnih držav, da bi se tako pospešili potiski promet, ki je lahko eden glavnih virov narodnega blagostanja za naše planinske in primorske kraje.

Za obe slovenski oblasti prihaja v vedno večjem obsegu v poštev

vprašanje stalnih mednarodnih avtomobilnih zvez in mednarodnega sezonskega prometa.

ki bi bil posebno za turistične predele važnega pomena. To vprašanje še ni načelno rešeno, dasi se je obravnavalo že na več mednarodnih konferencah. Pravna podlaga mu je dana z ratifikacijo o mednarodnem saobračanju, drumovima in putevima in z uveljavljenjem zakona o avtomobilskem

prometu z dne 27. aprila t. l. Pri izdajanju takih koncesij je treba varovati stališče reciprocitete. Poleg koristnih strani, ki jih bo imel tak mednarodni promet za nekatere gospodarske panoge, bo v gotovi meri tudi odvajal del občinstva glede drobnih nakupov v inozemstvo. To se bo posebno občutilo v mariborski oblasti, ko bo vzpostavljena avtobusna zveza Graz — Maribor.

Avtomobilni promet igra tudi vedno večjo vlogo za razpošiljanje blaga, aprovizacijo, deserviranje podružnih obratov, za zveze med tovarnami in skladišči v mestu, za prevoz pokvarljivega blaga itd. Pa tudi za druge sirovinske premete se uporabljajo že v rastjoči meri motorna vozila. Podjetjem, ki se služijo motornih vozil pa pred poleg omejenja periodičnih taks še nevarnost, da se jim predpiše posebni prispevki za izredno uporabo cest, ki jih predvideva cestni zakon.

Zbornica posveča zato temu vprašanju polno pozornost in je opetovano interveni-

rala, da se taki prispevki določijo v zmagoviti izmeri in da ne ovirajo razvoja obratov in prometa.

Vprašanje avtomobilizma in cest, o katerem se danes v naši plenarni seji prvič obširneje govori, je že od leta 1925 stalno tudi na dnevnem redu problemov, ki jih obravnava mednarodna trgovska zbornica, pri kateri obstoja za proučevanje teh vprašanj poseben odbor, v katerem ima tudi naša zbornica svojega zastopnika. Poročilo o rezultatih mednarodne ankete, ki jo je priredila M. T. K. v toku lanskega leta in za katero je naša zbornica izdelala obsežno informacijo o prilikah avtomobilnega prometa v Jugoslaviji, je bilo predloženo letošnji konferenci v Amsterdamu v obliki dveh publikacij, kao so rešile vprašanje avtomobilizma in avtomobilnih cest inemske države in nam nudi dovolj vzorcev in pobude, da dejstvuemo v svesti si velikega bočnega pomena avtomobilizma za naše gospodarstvo v isti smeri na čimprejšnji rešitev tega problema tudi pri nas.

Razstava slovenskih trgovcev in obrtnikov v Clevelandu

Slovensko gospodarsko moč v Clevelandu kaže tudi prva slovenska banka v Zedinjenih državah s 5,224.000 dolarjev premoženja

Cleveland, 30. septembra.

Dne 25. t. m. je bila otvorjena v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu razstava slovenskih trgovcev in obrtnikov. Razstava je bila prirejena v prvi vrsti zato, da se pokaže našim ljudem, da si v naši naselbini, v kateri je do malega vsa trgovina in obrt, ki si jo je mogoče misliti, v slovenskih rokah, lahko nabavljajo svoje potrebščine pri slovenskih trgovcih in obrtnikih in da je naravnost krivično in neslovensko, če se podpira tujia trgovina. Danes se dobi pri slovenskih trgovcih v naši naselbini vse, kar je mogoče dobiti v najmodernejših ameriških trgovinah za isto ceno, če ne še ceneje.

Našega ljudstva na razstavi se je kar trlo. Nad 2000 naših ljudi je obiskalo razstavo že prvi večer. Vsak večer brez izjeme je prišlo nato nekaj tisoč naših ljudi na razstavo. Pametna in dobra ideja je bila, pripeljati naše otroke na razstavo. Okoli 1200 malčkov iz 30 razredov farne šole sv. Vida je bilo. Razstavljalci so jih obdarovali s krasnimi darili.

Ob priliki razstave se je vršil slovenski radio-koncert, ki ga je bilo po Wtamu domačim koncerte umetnice: Josipina Lausche in Mary Udovich, Marija Grdina in njena sestra Olie, na klavirju pa jih je spremljal dr. Wm. J. Lausche. Na sporedu so bile predvsem slovenske narodne pesmi.

Razstava se bo jutri 1. oktobra zaključila z izvolitvijo najbolj popularnega slovenskega dekleta v Clevelandu. Kandidatke je mnogo. Največ izgledov na zmago ima Honey Mandel, ki se ji obeta nagrada v znesku 150 dolarjev.

Pretekle dni se je vršila v Catillacu, Mich., razstava poljskih pridelkov. Slovenski farmarji iz tamošnje okolice so bili dobro zastopani. Njihovi pridelki so bili de-

ležni vsestranskega priznanja. Najbolj se je med njimi postavil rojak John Očko, ki je prejel skupno kar 15 nagrad za razne produkte.

Prva slovenska banka v Zedinjenih državah The North American Trust Co. v Clevelandu, ki ji načeluje znani finančnik dr. Seliškar, je izdala te dni poročilo o svojem premoženju in obveznostih. Slovenska banka je zadnje leto rapidno napredovala. Njeno premoženje je v enem letu naraslo za milijon dolarjev, tako da znaša koncem septembra vse premoženje 5,223.278.90 dolarjev. Če pomislimo, da je to slovenski denar, smemo biti ponosni v zavesti, da precej zmoremo, ako složno posluujemo.

Premoženje The North American Trust Co. je razdeljeno takole: posojila na posvetva 1,757.813 dolarjev, ostala posojila 676.585 dolarjev. V fondih in drugih sekuritetah ima slovenska banka 2,164.433 dolarjev. V vladne fondne ima banka vložnih 96.297 dol. Posvetovne banke je cenjeno na 25.500 dolarjev. Banki dolgujejo odjemalci 1.426 dol., v gotovini ima 476.450 dol., ostalo premoženje pa znaša 24.722 dol. Banka ima pravkar razpisani nov kapital v znesku 225.000 dolarjev. Ljudje se kar trgajo za te delnice, ki so bile menda že prve dni skoro vse razprodane.

Svojo letno sejo in volitve novih direktorjev je imelo stavbinsko in posojilno društvo »Slovenski dom« v Chicagu. Njegovo premoženje znaša nad 530.000 dolarjev. Kakor znano, se imajo številne slovenske družine prav temu društvu zahvaliti, da so prišle do svojih lastnih domovani. Na letnih sejah, ki se vrše vsako leto v septembru, se volijo 4 direktorji. Izvoljeni so bili ponovno v direktorji: John Terselich, Frank Grill, Louis Zeleznikar in Frank Primožič.

Narodna galerija v preteklem poslovnem letu

Njena aktiva so se zvišala za 340.000 Din in znašajo zdaj z investicijami v Narodnem domu 1,208.266 Din

Ljubljana, 19. oktobra.

Kakor smo kratko že poročali, se je vršil preteklo soboto občni zbor Narodne galerije. Važnost te naše kulturne institucije potrebuje stalnega stika z javnostjo in zato jo hočemo s poročilom opozoriti na obširno društveno delovanje, ki je bilo za preteklo poslovno leto predloženo na zboru.

Predsednik je bil podal zanimivo reminiscenco na razvoj društvenih akcij od njegove ustanovitve; iz tega ekspozicije se je čutilo, kako je iz skromnih početkov, ki so imeli svojo podlago le v trdnem programu, nastal zavod z lastno imovino, z oddelimi razstavnimi prostori, z razgibanim funkcijem delokrogom in z najlepšo perspektivo za prihodnost, ker izvršeno delo ne more stremeti nazaj, ampak le naprej.

V preteklo leto padejo izvršitve mnogih pripravljenih podjetij, od katerih je največji in historičen dogodek decembra meseca, ko so bili obnem s proslavo društvene desetletnice odprti novi prostori za Narodno galerijo v Narodnem domu. Odborniki so bili sejali skoro v permanenti, da se je prvo nadstropje Narodnega doma, ki je bil zidan za koncertne in plesne prireditve z ustrežajočimi pritlikinami tako spreminilo v pravo galerijsko razstavišče, da so izginile stare dispozicije prostorov. Delo je bilo izvršeno v kratkem terminu štirih mesecev.

Zboru je bil podan podrobni potek prezidavanj, ki so bila izvečine drobno in zamudno delo in ki so ga v terminu izvršila ljubljanska podjetja M. Zupan, M. Zitnik, Geyer, Agnola, Rojina, Božič, Rožič, Svetlič, Vojska, Bakula, Šiška, Vrtačnik, Prestenjak, Zakotnik, Babnik in Mestna elektrarna pod stavbnim vodstvom inž. Škofa in po Zormanovem projektu.

Poleg skrbni za preureditev prostorov in popravila stavbe je bilo aktualno zbiranje prispevkov, pri čemer je propagandni odsek vsestransko deloval in se je predsednik toplo zahvalil darovalcem za Fond za Akademijo in Galerijo in za prispevke društvenih ustanov in imenoma županu

prestežki dvigov in posojilo, ampak poraba lastnega rezervnega stavbnega fonda za zidanje. Za to se je izdalo 652.235 Din, ki se porazdeli na povprečno hišo, na ustvaritev razstavnih prostorov in na opremo. Za Fond AG je bilo vplačanih 371.000 Din. Naložbe znašajo ob bilanci 348.376.— Din; glede na to, da Narodna galerija participira pri Fondu AG do polovice nabranega, pripada bodoči Akademiji od naloženega denarja 294.869.— Din, Naroni galeriji pa 53.507 Din in vrednostni papirji v znesku 11 tisoč dinarjev.

Aktiva NG so se zvišala za 339.788.— dinarjev in so z investicijami v Narodnem domu narasla na 1.208.266.— Din, pri čemer društvena umetnostna zbirka ni upoštevana. — Po poročilu revizorja so bili odborovi referati potrjeni; eden društvenikov je oporekal bilancistu, da je prevzel med društvena aktivne delne investicije za stavbo, nakar mu je blagajnik odgovoril, da Narodna galerija ne plačuje najemnine, ampak je ta izražena v vzdrževanju hiše in repartirani na 60 letno najemno dobo v obliki popravil ter zavarovanja. — Odboru je bil podeljen absolutorij. Po tem je bila prečitana izjava, tičočja se predsednika J. Zorman, ki je bil dal predsedniško mesto na razpolago društvu, katerega vodja in delavec je bil nepretrgoma od njegove ustanovitve do pridobitve in ureditve lastnega doma; historija Narodne galerije je z njim najžje zvezana.

Prazno predsedniško mesto je zasedel po soglasni izvolitvi g. dr. F. Windischer, generalni tajnik Zbornice TOI, ki se je zboru s kratkimi nagovorom obvezal, da bo prosluho društva dal v pomoč svoje najboljšje delo. V odbor so bili izvoljeni naslednji gg.: dr. F. Lukman, dr. F. Stele, dr. I. Cankar, dr. J. Mal, dr. J. Regali, M. Stenem, dr. L. Lajovic, F. Pretnar, F. Vesel, A. G. Kos, arh. V. Subic; za revizorja sta bila izbrana dr. V. Rožič in dr. R. Krivic. —k.

Urejeno prebavo in zdravo kri dosežemo z vsakdanjo uporabo pol kozarčkar naravne »Franz Josefove vode«. Strokovnjaki zdravnikov za motnje pri prebavi hvalijo »Franz Josefovo vodo«, ker poživlja delovanje želodca in črevesa, odpravi oteklino jeter, zviša izločevanje želodca, vstopnjuje izločevanje krvi, pokrepi presnavljanje in posveži kri. »Franz Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in špeciarijskih trgovinah.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sobota, 19. oktobra 1929, katoličani: Peter, pravoslavni: 6. oktobra. Tola. Jutri: Nedelja, 20. oktobra 1929, katoličani: Irena, pravoslavni: 7. oktobra, Sergej.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Drama: »Grob neznanega vojaka«. C. Opera: »Mamzelle Nitouche«. Kino Matica: »Lulu« (Luise Brooks). Kino Ideal: »Cigan primaša«. Kino Ljubljanski dvor: »Ciganska ljubezen«.

PRIREDITVE V NEDELJO

Drama: »Velika abeceda«. Opera: Ob 15: »Pri treh mladenkah«, ob 20: »Tosca«. Kino Matica: Lulu (Luise Brooks). Kino Ideal: »Cigan primaša«. Kino Ljubljanski dvor: »Ciganska ljubezen«.

Letalski miting na aerodromu v D. M. v Polju.

DEZURNE LEKARNE

Danes in jutri: Piccoli, Dunajska cesta, Bakarčič, Sv. Jakoba trg.

Prosveta

Sobota in nedelja v ljubljanski drami. V soboto premijera pretresljive tragedije »Grob neznanega vojaka« za C. abnoma. Vstopnice pri dnevnih blagajni v operi in zvečer pred predstavo v dramskem gledališču po običajnih dramskih cenah. — Opozorjamo na »Gledališki list« z naslovom »Grob neznanega vojaka«, ki se dobi pri blagajni ter pri biljetarjih. Sodelujejo ga. Saričeva, G. Skrbinek in G. C. Debevec, ki ima tudi režijo. — V nedeljo repiza pri ljubljene francoske komedije »Velika abeceda«, v kateri so želi pri premijeri in pri repizah burne uspehe G. Cesar, ga. Nablocka in vsi ostali sodelujoči. Predstava je izven abonmana pri običajnih dramskih cenah.

Nocoj se poje v naši operi opereta »Mamzelle Nitouche«. Lahka glasba, veselo in živo dejanje je samostanskega, gledališkega in vojaškega življenja bo vsekakor ugajalo naši publiki. Naslovno vlogo poje ga. Poličeva, dalje sodelujejo ge. Balatkova, Striščeva in gg. Drenovec, Peček, Povhe, Janko, Simončič itd. Dirigent: H. Svetel, režiser: Povhe.

Iz Laškega

— Smrt starega narodnega delavca. V petek dopoldne je v Rečici pri Laškem umrl v 93. letu starosti posestnik in preživetkar Andrej Šoter, po domače Volavšek. V svoji mladosti je bil rajni prav vrl narodnjak in prav rad se je pogovarjal o Zalskem taboru. V občini Sv. Krištof je bil mnogo let tudi splošno spoštovan župan. Pozneje, ko so se ustanovljali premožni konsumi, je bil Šoter tudi načelnik Laškega konsumnega društva, ki je leta 1903 upropastil nad 400 kmetov. Od tega časa hude konsumske katastrofe se je umaknil Šoter iz javnega življenja. Predal je svoje veliko posestvo svojemu zetu Josipu Jenčiču, sam je pa do svoje visoke starosti vodil malo kmetijstvo.

Razporka.

— Slišala sem, da se nameravaš ločiti od moža.

— Oprosti, saj sem že tretje leto poročena in imam torej pravico ločiti se.

Pet let dela za razvoj naše civilne avijatike

Naš agilni Aeroklub priredi jutri drugi letalski dan, s katerim proslavi 5 letnico svojega prodonosnega dela

Ljubljana, 19. oktobra.

Jutri proslavi ljubljanski Aeroklub »Naša krila« z drugim letalskim dnevom tudi 5 letnico svojega obstoja, ki bo obenem lepa in redka manifestacija 5-letnega poštvovalnega a uspešnega dela za razvoj civilnega letalstva med nami. Proslava je tem lepša in pomembnejša, ker je moral klub začeti z oranjem ledine in je njegovo delo obradilo v kratki dobi sadove, kakor doslej menda še nobeno naše društvo.

Ustanovitev kluba l. 1924

Aeroklub »Naša krila« v Ljubljani je bil ustanovljen l. 1924. Njegov prvi predsednik je bil industrijalec Dragotin Hribar.

Že prvo leto se je klub lepo razvijal, kajti podpirala ga je v mnogem in mu dala inicijativo edinica vojaških letal, ki je bila tedaj še v Ljubljani. Klub je začel z velikim elanom in vse je kazalo, da bo kmalu prekosil one v drugih mestih, ki so obstojali že več let. Toda žal nade se niso izpolnile. Klub je izgubil glavno oporo in matico, ko je bila komanda letalstva premeščena iz Ljubljane v Zagreb in v Novi Sad. Klubov razvoj je bil s tem ogrožen, zlasti še zato, ker je tedaj letalstvo med nami v javnosti še ni pognalo korenin, da bi se moglo zanimanje zanj razvijati iz sebe še naprej.

Obstoj kluba je bil ogrožen. Kljub prizadevanju tedanjih funkcionarjev je moral začasno prekiniti delovanje. Prvi klubov tajnik je bil ravnatelj g. Milan Cimerman, blagajnik je bil pilot lovec Pero Petrovič, ki se je lani tako tragično ponesrečil. Odborniki so bili inž. Zupančič, Fran Žarn, letalski poslovodja I. Kirš itd.

Oživiljenje kluba l. 1926

L. 1926 je Aeroklub zopet pričel z delom. Sestavil se je nov odbor s predsednikom inž. Jankom Mačkovškom in tajnikom dr. Stanetom Rapetom. Blagajniške posle je opravljala dr. Berč. V odboru so bili najodličnejši predstavniki naše javnosti.

Tajnik Aerokluba dr. Stane Rape

Treba je bilo začeti takorekoč zopet od začetka, orati ledino; premagati razne težave, predvsem gmohte. Klubov tajnik dr. Rape se je z ljubeznijo in navdušenjem prijel reorganizacije kluba. Znal je s svojim organizacijskim talentom in občudovanja vredno žilavostjo vzbuditi zanimanje za letalstvo v širšem krogu ljubljanskega meščanstva. Krog ljubiteljev tega sporta je tako stalno rasel; po vsej Sloveniji je znal neumorno tajnik pridobiti nove člane. Če kje, velja pri našem Aeroklubu pravilo, da je tajnik duša vsakega društva. To se je pokazalo pri Aeroklubu na uspehih, kakršnih niso pričakovali niti največji optimisti.

Prvi letalski dan

Klub je bil vedno močnejši in da bi v široki javnosti pokazal svoj napredek ter obenem doprinesel k propagandi letalstva med najširšimi sloji, je sklenil prirediti prvi letalski dan. Je isto leto po oživiljenju je res organiziral veliko letalsko prireditev na vojaškem vežbališču v Dev. Mariji v Polju. Vsem je še v spominu ta dan naših kril na našem nebu. Sodelovala so vojaška letala in znani letalci, kakor pilot poročnik Bajdak, ki se je proslavil z rekordnim poletom v Indijo, Slovenca pilot Turko in Eger, ki je skočil s padalom z višine 300 m itd. Nad 30.000 gledalcev je tedaj občudovalo akrobacije v zraku.

Delovanje klubovih sekcij

Doslej je imel klub 3 občne zbornice. Zadnje dve poslovnimi leti mu je predsedoval inž. L. Bevc. Po njegovem prisilnem odhodu v Novi Sad je bil za predsednika izvoljen dr. L. Lajovic. Tajniške posle pa vodi od l. 1926 dr. Rape.

Da bi delovanje imelo čim večji razmah in bilo čim popolnejše je klub razdelil delo po sekcijah, izmed katerih je od ustanovitve posebno delavna sekcija za letenje z motornim letalom. Ta si je pred dvema letoma nabavila motorno letalo tipe Klemm »Ljubljana« z 30 HP. Z »Ljubljano« so klubovi piloti izvršili že nad 1000 letov in čeprav jo klub uporablja tudi za šolanje domačih pilotov, je doslej letela brez nesreče in ni bilo potreba niti popravil na njej, kar priča o solidni konstrukciji letala in veliki spretnosti domačega pilotskega

osobja, od katerega se po poštvovalnosti za klubov razmah posebno odlikuje pilot J. Colnar.

Po sekciji za letenje z motornim letalom je bila kmalu ustanovljena sekcija za brezmotorno letenje. Klub si je s pomočjo članov zgradil sam brezmotorno šolsko letalo, ki bo v kratkem razstavljeno na ljubljanskem velesejmu, nakar bo služilo klubu in sekciji, ki jo vodi z uspehom g. Butinar za šolanje naraščaja.

Pod spretnim vodstvom inž. Slane je začela delovati tudi sekcija za gradnjo samoletnih modelov letal. Po odhodu inž. Slane je vodstvo sekcije prevzel inž. Kuželj.

Junak zračnih višav Ant. Raab

Gojenci sekcije, učenci naših srednjih in meščanskih šol, so priredili letos že drugo medsebojno prijateljsko tekmo z modeli letal in dosegli v tej panogi prve jugoslovanske rekorde. Zaradi še premajhnih izkušenj v gradnji modelov za tekmovalne gojenci v sekciji še niso dosegli takih uspehov, kakor graditelji modelov v Nemčiji, kjer je ta mladinski sport že zelo razvit, pač pa morejo njih modeli že po dveh tedajšnjih tekmovalnih povprečnih nemških modeli. Najbolje rezultate je dosegel letos učenec 7. razreda gimnazije g. Detter, ki si je že drugič priboril prvenstvo in prehodno darilo Aerokluba, katero postane njegova last, če se mu ga posreči pridobiti še na tretji tekmi.

Za povzdigo letalstva v vsej državi

V ljubljanskem Aeroklubu se je tudi rodila ideja tekmovanja za letala, konstruirana in zgrajena v domačih tovarnah iz vse države. Načrt za te tekme je izdelal tajnik dr. Rape in kasneje ga je sprejelo tudi poveljstvo vojaškega letalstva ter prispevalo za nagrade 80.000 Din.

Tekme domačih letal po tem načrtu se letos niso vršile, ker se je prijavila za nje samo novosadska tovarna »Ikarus« z letalom »Sivi Sokol«, dočim tekmovalno letalo ljubljanskega kluba še ni bilo dogotovljeno. Tekme se bodo zato vršile prihodnje leto. Udeležiti se jih razen »Sivega Sokola« tovarne Ikarus iz Novega Sada seveda tudi naše tekmovalno letalo »Bloudke 15«, ki je last ljubljanskega Aerokluba in je bilo konstruirano ter bo v kratkem dograjeno v tovarni inž. Bloudka. Letalo bo stalo okoli 230 tisoč Din. Aeroklub bo kril te velike stroške, če mu bo naša javnost, ki mu je že doslej bila v tem naklonjena, pomagala še za kritje ostanke.

Za letališče v Ljubljani

Da bo Ljubljana kot važno tujsko prometno središče kmalu v vrsti velikih evropskih mest, je klub osnoval posebno sekcijo za zgraditev letališča v Ljubljani. Letalo postaja tako važno prometno sredstvo, da bi Ljubljana ostala nekako ob strani brez letališča in bi ne stopala v napredek z drugimi mesti.

V sekciji za zgradbo aerodroma sodelujejo tudi delegati občinskega odbora, mestne občine in zbornice TOI. Zaradi upravnih sprememb v državi bo treba v tem pogledu konstitucijo te sekcije primerno spremeniti. Vso skrb in vodstvo sekcije je prevzel industrijalec in znani sportnik g. Rado Hribar. Upati je in verujemo, da bomo v Ljubljani imeli v najkrajšem času letališče in bo mesto tako priključeno evropskemu letalskemu prometu.

Lepote naše zemlje iz ptičje perspektive

Končno je treba omeniti še delo klubove fotosekcije, ki jo vodi g. E. Zupan. Aeroklub zbira za svoj arhiv fotografije iz ptičje perspektive, istočasno pa vrši fotosekcija važno nalogo, da s takimi slikami naših krajev in pokrajin predoči njih lepoto tudi onim, ki niso v srečnem položaju, da bi jih gledali iz letala. Nekaj teh slik je objavljenih v ličnem programu za jutrišnji drugi letalski dan. Več jih je razstavljenih tudi v izložbah večjih trgovin kot propagandne slike za letalski dan.

To kratko poročilo »prika o naravnosti vzornem in izredno plodnem delu Aerokluba v 5. letih obstoja. Vendar klub še ni dosegel vseh svojih ciljev. Doslej je klubovo pionirsko delo zahtevalo velike žrtve in le če bo v naši javnosti še več razumevanja in naklonjenosti do kluba, bo dosegel svoj cilj in postal močna matica civilne avijatike med nami.

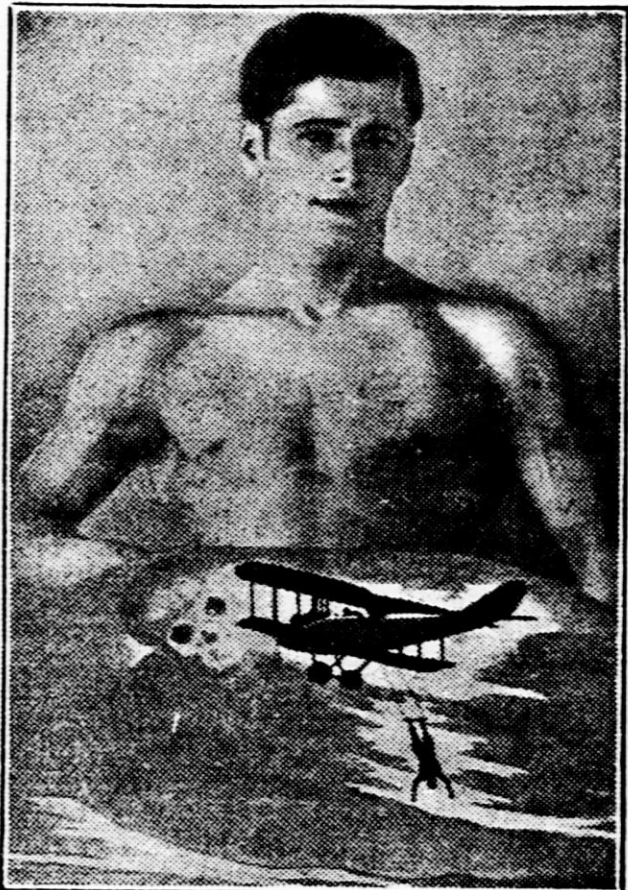
Vratolomne akrobacije češkega »kralja zraka«

Ena najzanimivejših in najbolj napetih točk jutrišnjega programa na drugem letalskem dnevu na vojaškem vežbališču v D. M. v Polju bodo gotovo vratolomne akrobacije češkoslovaškega »kralja v zraku« Roberta Kellnerja.

Robert Kellner je drzen akrobat, ki ga poznajo ne samo na Češkoslovaškem, temveč tudi v drugih državah. Svojo nevarno kariero je začel kot cirkuški telovadec. Po vojni se je pa takoj začel zanimati za letalski sport. Poskusil je z izvajanjem akrobacij na letalu med letom. Je njegove akrobacije na visokem drogu in trapezu v cirku so bile take, da so se spričo njih gledalci težko lasje. Toda mlademu drznemu artistu višina cirkuškega droga in nevarnost na njem nista bili dovolj. Specializiral se je na akrobacije na letalu med letom. Prvi poskusi so mu uspeli in kmalu je dobil ime »kralja zraka«. In to po pravici.

Robert Kellner je na poti skozi našo državo prišel v Ljubljano slučajno pred dnevi in se kot sportnik takoj ponudil Aeroklubu za sodelovanje na velikem drugem letalskem dnevu. Kot Slovan je bil pripravljen zastopati sodelovati pri veliki prireditvi in se predstaviti tudi nam. Aeroklub je sprejel njegovo ponudbo z veseljem, toda treba je bilo še dovoljenja Pavla Knopfa, nemškega pilota, ki ga je tovarna letal Raab-Katzenstein že pred mesecem poslala v Ljubljano, da jo zastopa in organizira prireditev. Knopf je poznal akrobata Kellnerja po imenu že iz njegovih produkcij v Pragi, ki so pred leti vzbudile pozornost vsega letalskega sveta in mu takoj dovolil s svoje strani sodelovanje in mu dal za njegove produkcije na razpolago eno letal tovarne Raab-Katzenstein, ki se udeležuje mitinga.

»Kralj zraka« izvaja na letalu med letom v različnih višinah raznovrstne akro-

Znani akrobat Robert Kellner

bacije. Tako drži stojo na krilu letala itd. Najbolj vratolomne so pa njegove akrobacije na trapezu, katerega pritrdi na letalo.

Program jutrišnjega letalskega dne

Po programu, ki ga je klub izdal kot ličen propagandni spis s krasnimi slikami svoje fotosekcije, je spored drugega letalskega dne sledeči:

1. Ob 14. uri: Pozdravni let vseh letal nad letališčem na vojaškem vežbališču.
2. Dvoboj med letalom v zraku. Letali vodita pilota Raab in Katzenstein.
3. Izvajanje posameznih akrobacij, kakor looping, rooling, viljak, side-slip, stolpi, planiranje, hrbten let in kombinacija vseh teh akrobacijskih figur v en lik.

4. Akrobacije, našteje pod točko 3. v skupinah.

5. Zračni vlak, to je let brezmotornega letala kot privezek motornega letala. Občinstvo opozarjamo, da je zadnja stran programa odrezek, s katerim se lahko udeležijo tekmovalna v cenitvi višine, v kateri je bilo brezmotorno letalo odlopljeno in višine skoka pilotkinje s padalom iz letala. Kdor višino pogodi, ima pravico do brezplačnega leta dne 21. oktobra ob 10. uri na letališču v Šiški.

6. Lov aeroplanov za balončki.

7. Nemška pilotinja skoči dvakrat s padalom iz letala.

8. Razne zabavne in drzne igre vseh letal v zraku.
Opozarjamo tudi na kratek uvod v razumevanje letenja, ki je v propagandnem spisu. Nazorno in razumljivo je tu popisano, kako se letalo dvigne in kako pristane, kje so pritrjena krila letala in koliko jih je ter kakor in čemu jih letalec uporablja. Podrobno je opisano umetno letenje, akrobacije z letali v zraku, kaj je looping, viljak, rooling itd. Propagandni spis stane 5 Din.

K letalskim prireditvam na vojaško vežbališče k Devici Mariji v Polju bodo jutri popoldne vozili po potrebi občinstva izpred kavarnar »Evropac« in s Marijinje trga avtobusi, s glavnega kolodvora pa odpelja najprej običajni osebni vlak pomnežen, prvi poseben vlak ob 13.02 in drugi ob 13.40. Če bo slabo vreme, bodo letalske prireditve prihodnje nedelje.

VELIKI SADNI SEJEM

od 19. do 24. oktobra na Ljubljanskem velesejmu.

Oddaja sadja v ameriških zabojih po 20 do 25 kg.

Pred poletom v večnost

Aeroklub me je v zaslužno priznanje mojega delovanja v novinarskem odseku povabil, naj se izvolim brezplačno ubiti. Ker moja žena nima nič proti temu, sem že pripravljen na polet. K izpovedi ni bilo treba hoditi, ker mi vest sproti izpraša moja štiriglava družina ženskega spola. Kot zakonski mož sem pa itak neprestano na bojnem polju, odkoder je vsakemu prostu pot v nebesa brez obilnatih formalnosti.

Po zgledu svojega slavnega zračnega prednika Nobila vzamem v zračne višine seboj svojega fokseljna, vzor neomahljive zvestobe. Moj neločljivi tovariš pa ni popadljiv pes, ampak mima aktovka. Kako se je bleščala v laku svoje mladosti, ko mi jo je kmalu po prevaru prinesel Miklavž polno opominov, in kako častljivo oguljena je danes ter ohlapna in mahadrava, da jo za bogastvo oblik zavidajo najstarejše harmonike. Če opesam popotnik po prečuti noči in me za mizo prevzame njenost osamelosti, razgrnem po tleh površnik in varno položim svojega kužka na mehko odejo. Brez glave sem že tolikrat pripradal domov, brez svojega fokseljna pa še nikdar. Prej je bil navadno za menoj, predno sem našel glavo.

Mimo leži moj talisman poleg mene na mizi. Danes ni v njegovem trebuhu papirja niti fotografij, temveč le po letu najpotebnejše perilo in pol suhe klobase. Če hočem biti pravočasno na letališču v Šiški, ne morem v Trnovo h kosilu, pa mi je žena

zavila konec klobase in dala 3 Din za juho, da bom imel kaj toplega v želodcu.

»Raje pa kupi kostonja, še bolj zaleže in tudi obračalo se ti ne bo v želodcu pri lumpingu.« Ali pogleda me je tudi kapljica verumta prav prijetno.

Sinoči sem moral še naročiti premog in nacepiti drv za štiri tedne ter pripraviti vse potrebno za zimo, saj bo žena, jedna vdova, itak z žalostjo do kraja zaposlena. Ja, razsoda žena je čez vse. Pomislite, še na to je mislila, da sem se obril, ker mrliču brivec preveč računa.

Da ne zanemarim službene dolžnosti, sem pri kolegih, ki polete z menoj, zbral fotografije in podatke za nekrolog. Ali pa, če bi se fotografiral skupaj, da bo samo en klišé. Za svojo osebo sem šefredakterju izročil sliko, ki mi je prijatelj Hibser z obraza izradiral do zadnje vse v ljutih bojih z dednim sovragom alkoholom in vročih bitkah z ženskami pridobljene brazgotine, da bodo devotke vekale od Triglava do Vardarja, zroč skozi veletoke grenkih solza v mladeniško moje lice. Kot priznan specialist za nekrologe, sem strokovnjsko priključil tudi tri strani dolg svoj curriculum vitae. To bo zelene nevoščljivosti!

Na izposojeni specialni žare rdeče znamenovana mehka gnojšča in luže v bližini gostoljubnih rok božjih. Vse je pripravljeno. Ali katerega pilota naj si izvolim. Oh, če bi še živel fjakar Korel!

Venci se hvaležno odklanjajo, povabila na pogrebščino pa ne. A. G.

Naša narodna pesem osvaja svet

Baritonist Tone Šubelj je absolviriral v Ameriki 86 samostojnih koncertov naše narodne pesmi

Ljubljana, 19. oktobra.

Predčetrnajstjem se je vrnil iz Amerike naš baritonist Tone Šubelj po nad vse uspešni koncertni turneji v Zedinjenih državah. Kakor znano, je on prvi ponesel našo narodno pesem preko morja. Našemu uredniku je dovolil naslednji intervju.

— Kako da ste se po tolikih uspehih neopričakovano vrnili v domovino?

— Predvsem radi tega, da se spočijem, da odpotujem pozneje v svrhu nadaljevanja svojih študij v Italijo in priredim tam tudi več koncertov zamorskih pobožnih pesmi. Vrnil sem se tudi zategadelj, da podam o ameriških Slovincih čisto drugo sliko, kakor so jo podali nekateri rojaki, ki so se mudili v Ameriki samo za kratko dobo, in to na vzhodu, kjer po mojem mnenju niso mogli spoznati prave Amerike. Prava Amerika je naunreč zapad.

— Kako ste zadovoljni s svojo ameriško turnejo?

— Na vso moč.
— Koliko koncertov ste absolvirali?
— 86 samostojnih, in to od New Yorka do San Franciscosa. Med temi 31 za samo angleško govorečo publiko. Razumela ni niti besedice našega jezika, a naša narodna pesem je tako lepa, da jih je navdušila do skrajnosti. Samo ob sebi umevno je, da je navdušila naše rojake še prav posebno. Dokaz temu so neštete kritike in poročila v vseh naših in v večjih ameriških tiskih.

— Kako ste predstavili našo narodno pesem Američanom, da jim je bila razumljiva in da jim je segla do srca?

— Vse pesmi, ki sem jih pel na koncertih za ameriško publiko, sem dal prestaviti v angleščino. Prevode sta mi ljubljeno osebno izbrala znani slovenski ameriški pesnik g. Ivan Zorman in gđ. Meksine Steinitz, tajnica Internacionalnega inštituta v Clevelandu, rodno Ljubljanka. Vsako pesem, ki sem jo pel na koncertu, je najprej recitala angleško nalašč za to določeno dama — večinoma gđ. Steinitzova — nakar sem jo jaz zapel. Čudil sem se temu, da so se mrzli Američani dostikrat solzili ob naših narodnih žalostinkah. Seveda so jih potem naše poskočne pesmi zopet spravile v najboljšo voljo. Za najboljšo voljo je Američan vedno dostopen, dočim ga je težko zagrabiti za srce.

— Vaši vtisi o naših rojaki v Ameriki?

— Naši rojaki v Ameriki so izvrstni ljudje. Moral bi pravzaprav zapisati stokrat izvirni. Ohranili so vso staro slovensko gostoljubnost, dobro srce. Poleg vsega tekega vsakdanjega dela še vedno najdejo dovolj časa, da posevčajo največjo pozornost svoji narodni individualnosti. V večernih urah poučujejo tam rojeno odraslo mladino v slovenščini, prirejajo igre in vzdržujejo mnogo šol, v katerih poučujejo mladike v popoldanskih urah. Najlepše je, da obstoji v Ameriki polno slovenskih narodnih domov in da ima vsaka hiša ne enega, temveč še celo po več slovenskih listov. Nadalje imajo 5 slovenskih dnevnikov, 4 tednike, 2 mesečnika in še 1 mladinski list. Nekateri dnevniki izhajajo v po 9000 izvodih, a več tednikov v po 45.000. Dalje imajo svoje bančne zavode, velike trgovine, mnogo zdravnikov, odvetnikov in več podpornih organizacij, silno koristnih za naše ljudi. Vse to kaže, da se kulturno in gospodarsko jako razvijajo — pri vsem napornem vsakdanjem delu. O naših rojakihi bi vam še mnogo lepega povedal, a vse to bi bilo predolgo za kratek intervju.

— Kje ste se sestali s Ropasovo in Banovcem? Kje s Jakcem?

— S prvima dvema v New Yorku, takoj po prihodu parnika. V New Yorku sem jima oskrbel pri Columbia Phonograph Co., da sta pela na gramofonske plošče. Na

zahtevo kompanije sem pel z njima tudi jaz. Z g. Jakcem sva se sešla v Clevelandu čisto slučajno na cesti, ko je mislil odpotovati v Pittsburg in sploh ni vedel, kdaj gre vlak — čisto umetniško!

— Kakor čujem, se nameravate vrniti nazaj v Ameriko? Kdaj?

— Prihodnje leto.

— Vaši načrti za bodočnost?

— O njih bom podrobneje razmišljal, ko se vrnem iz Italije. —k.

Privat. DETEKTIV. zavod Rimska c. 9

Gledališki abonma za abonente izven Ljubljane

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani razpisuje nov abonman, ki je namenjen onim prebivalcem krajev izven Ljubljane, ki imajo avtomobilske zveze. Ta abonma bo imel svoje predstave predvsem ob sobotah zvečer, izmenoma v drami in operi. Od 1. novembra 1929 do konca maja 1930 bo odigranih za ta abonman 30 predstav, in sicer 15 v drami in 15 v operi in opereti. Če bi iz kakršnihkoli tehničnih vzrokov ne mogla biti predstava v soboto, se preloži na četrtek dotičnega tedna.

Repertoar bo obsegal dela, ki so na repertoarju letošnje sezone.

Abonma naj se prijavi pisмено ali ustno gledališki upravi v Ljubljani. Cene abonmanu, ki je plačljiv v šestih mesečnih obrokih (prvi obrok pri podpisu):

Cene za polno vplačani abonma. Cene za uradniški abonma:

Loža v parterju št. 1—6 s 4 sedeži, 6 obrokov po 400 Din; uradniški 6 obrokov po 345 Din.

Loža v parterju v I. redu št. 1—5 s 4 sedeži, 6 obrokov po 500 Din; uradniški 6 obrokov po 390 Din.

Loža v I. redu št. 6—9 s 4 sedeži, 6 obrokov po 588 Din; uradniški 6 obrokov po 475 Din.

Loža v II. redu št. 1—4 s 4 sedeži, 6 obrokov po 250 Din; uradniški 6 obrokov po 200 Din.

Loža v II. redu št. 5—6 s 4 sedeži, 6 obrokov 288 Din; uradniški 225 Din.

Parterni sedeži: I. vrste, 6 obrokov po 130 Din; uradniški 6 obrokov po 100 Din.

II.—III. vrste 6 obrokov po 115 Din; uradniški 6 obrokov po 90 Din.

IV. do VI. vrste, 6 obrokov po 110 Din; uradniški 85 Din.

VII.—XI. vrste 6 obrokov 105 Din; uradniški 80 Din.

X. do XII. vrste 6 obrokov 95 Din; uradniški 75 Din.

Balkonski sedeži: I. vrste 6 obrokov po 106 Din, uradniški 6 obrokov po 80 Din.

II. vrste 6 obrokov po 75 Din; uradniški 6 obrokov po 55 Din.

III. vrste 6 obrokov po 62 Din; uradniški po 40 Din.

Galerijski sedeži: I. vrste 6 obrokov po 50 Din; uradniški 6 obrokov po 38 Din.

II. do III. vrste 6 obrokov po 40 Din; uradniški 30 Din.

IV. — V. vrste 6 obrokov po 30 Din; uradniški 6 obrokov po 23 Din.

Dilantne podelitve gledaliških odrov imajo isti popust kakor državni uradni. Uprava opozarja, da je ta abonma izredno ugoden in omogoča občinstvu izven Ljubljane reden poset gledališču. Cene so znane pod običajnih gledaliških cen. Potreben je le ugoden dogovor s podjetniki avtomobilskih zvez dotičnega kraja.

K vpisu vabi Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani.

Z dežja pod kap.

— Gospod šef, že 10 let služim pri vas in delam za tri. Upam, da boste tudi sami priznali, da imam pravico zahtevati boljšo plačo.

— Plače vam ne morem zvišati, pač sem pa pripravljen odpušiti iz službe ona dva, za katera delate.

Tudi odgovor.

Profesor: Imenujte mi tri snovi, v katerih je škrob.

Student: Ovrtnik in dve manšeti.

LJUDSKA SAMOPOMOČ v Mariboru

sprejme za slučaj smrti in doživlja vse zdrave osebe od 1. do 90. leta in izplača do največ Din 53.000 — na podporah. Zahtevajte brezplačno pristopno izjavo.

92 L

Dnevne vesti.

Nemci kupujejo slovenska posestva ob severni državni meji. V dravski dolini in na Kozjaku je prešla v zadnjem času cela vrsta slovenskih posestev v nemške roke. Kjeroli je na prodaj kakšno posestvo bodisi na dražbi ali sicer, povsod opazimo bivše Súdmarkine vodilne člane kot kupce ali posredovalce. Ker kupujejo posestva tudi ljudje, o katerih je splošno znano, da ne premorejo niti fیکا, je jasno, da stojijo za njimi drugi, ki zasledujejo pri tem gotove cilje. Na vseh važnejših in prometnejših področjih hočejo naseliti tukaj ob meji ljudi nemškega mišljenja, kar lahko postane opasno za naš narod in državo. Tako zaznamuje zemljiška knjiga v Marenbergu, da je prešla v zadnjem času cela vrsta posestev v roke Nemcev Neuner, Leitinger, Höbl, Hugo Barth, Deutschmann, Dietinger, Suppanz, Zmork, Lobenwein, Lukas, Wrentschur, Schöber, Kellenberger, Höbling, Langer, itd. Kljub temu, da obstoji na podlagi zakona, s katerim se je pod bivšo Avstrijo svojčas prepredovalo nakup posestev v tukajšnjih krajih po Slovincih in ki je še danes v veljavi, takozvana zemljiškoprometna komisija, se prenes lastnine dovoljuje, čeprav bi to v danih slučajih v smislu tozadnega zakona ne bilo potrebno. V kratkem času pride zopet več takih posestev v roke Nemcev. Opozorjamo na to vse merodajne faktore, da ukrepejo vse potrebno, da se v bodoče ta opasnost prepreči. Kaj vse storijo v tem oziru naši sosede v Avstriji, zlasti na Koroškem in pa v Italiji na Primorskem. Najbolj žalostno pri tem pa je, da za borih par dinarčkov sodelujejo pri tem ljudje, ki se sicer v slovenski družbi trkajo na svoja junaška narodna prava. — Narodna Odbrana.

Iz državne službe. Za uradnika centralnih sodnih zaporov v Šibeniku je imenovan Ludvik Ozim; v višjo skupino so pomaknjeni inženjer oblasne tehnične uprave v Ljubljani Josip Brčić, Ciril Pire, ing. Vladislav Bevc in Albin Pitamic v Ljubljani in rudarski elektrotehnični uradnik direkcije državne solarne v Varesu Josip Bučar. Iz državne službe je odpuščen uradnik pošte Ljubljana I. Vida Trefalt.

Iz službenih novic. Službene Novine kraljevine Jugoslavije št. 243 z dne 17. t. m. objavljajo zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o glavni kontroli z dne 30. maja 1922.

Iz odvetniške službe. Odvetnik v Ptuj dr. Matej Senčar je prevzel pisarno po umrlem advokatu dr. Tone Gosaku in posluje sedaj v dosedanjih pisarniških prostorih dr. Tone Gosaka. Slomškova ulica št. 6.

Himen. V tuk. pravoslavni cerkvi sta se porčila danes g. Karl Kunc, industrijalec in posestnik Rozi Meglič iz Mokronoga. Kot priči sta prisostvovala g. odv. etnik dr. Viktor Moro iz Ljubljane in dr. Peter Ramljak iz Zagreba. Bilo srečno!

Moskovski Hudožestveniki v Beogradu. Včeraj popoldne sta prišla iz Sofije v Beograd znani ravnatelj in član moskovskega Hudožestvenega teatra Masliti-nov in talentirana igralka Krasnopolska. V Beogradu ostaneta samo dva dni. Danes sodelujeta na literarnem večeru, jutri bosta pa gosta Zveze ruskih književnikov in novinarjev.

Kongres Zveze jugoslovenskih mest. Danes je bil odprt v Splitu kongres Zveze jugoslovenskih mest. Kongres bo razpravljal o poslovanju Zveze v preteklem poslovnem letu, o finančnih zadevah mest, o znižani vožnji po državnih železnikih za magistratne uradnike, o Zvezinem glasilu, o izdaji knjige o zgodovini naših mest, o sklicanju glavne skupne Zveze mest, o konferenci mest v Rimu, na kateri se je razpravljalo o stanovanjskem vprašanju, in o pristopu k Zvezi vseh slovenskih mest.

Hrvatski planinci na Kumu. Hrvatsko planinsko društvo »Sljeme« priredi jutri za svoje člane skupni izlet na Kum. Udeleženci se odpeljejo jutri zjutraj do Trbovlj.

Tehnični svet imenovan. Kralj je podpisal ukaz o imenovanju članov tehničnega sveta na temelju čl. 28. uredbе o ureditvi ministrstva javnih del in njegove zunanje službe. Med namestniki članov sta tudi član glavne kontrole dr. Konrad Smid in pooblašteni inženjer iz Ljubljane dr. Alojzij Rajč.

Clovekoljubljen dar. — Split, delniška družba za cement Portland v Ljubljani, Masarykova c. 23, je v okviru podporne sekcije, ki jo je zapolnil veliki župan ljubljanske oblasti za pogorelec v Kočevski Reki, pokrila brezplačno in popolnoma na svoje stroške s svojim asbetnim škrljenim »Salonit« novo stavbo pogorelki v Kočevski Reki. Za ta svoj plemeniti čin zasluži družba največje priznanje in zahvalo.

Nove publikacije Srpske književne zadruge. Srpska književna zadruga v Beogradu je izdala XXXII kolo svojih publikacij, ki obsega 7 v platno vezanih knjig. Publikacije, ki obsegajo pesme S. Kranjčevića, Pisma o crnogorcinu od Lj. Nenadovića, pripovetke Drag. Vasića, roman »Na prelomu« N. Bartulovića in tri znanstvene knjige se bodo razposlale s 1. novembrom. Celo kolo 7 knjig stane 100 Din. Naročila na publikacije sprejema poverljivnik SKZ g. Kravos, palača Delavske zbornice, vogalni vhod, II. nadstropje. Za naročila zadostuje dopisnica.

Primorci, Jugoslovani. Izšla je 16. številka »Primorskega Glasca«, ki podaja objektivno sliko iz življenja naših rojakov onstran meje. Je to sploh edeni jugoslovanski list, ki se bavi izključno z vpraša-

njem naše narodne manjšine pod Italijo, zato prav toplo priporočamo vsem Jugoslovonom, da ga širijo in podpirajo. Prihodnja številka lista, ki izide koncem meseca, bo posvečena zadnjim dogodkom v Pulju, ki so presunili slehernega narodno čutečega Jugoslovana. List je napravljen za vseh trafikah v Ljubljani, Mariboru in Celju. Naroča se ga pa pri Založbi »Jug« v Ljubljani, Selenburgova ul. 7-II.

32 narodnih pesmi v umetniški obliki. Prihodnji teden izide 32 naših ljudskih napevov, ki jim je dal dr. Cerin fino, visokoumetniško formo. Pesmi so prirejene v prvi vrsti za orkester v mojesterski instrumentaciji, a tudi klavirski glas je popoln, in je vsem pesnim predstavljeno besedilo. V enem zvezku je tekst preveden tudi na nemški jezik, kar je dovršeno preskrbel prof. Ant. Funtek. V tej krasni umetniški obliki bodo naše pesmi pot v vsako domačo hišo, in tudi tujci bodo radi segali po lepih naših pesmih.

Vreme. Vremenski napoved pravi, da bo pretežno oblačno, topleje in najbrž padavine. Včeraj je bilo v jugovzhodnih krajih naše države lepo, v severozapadnih pa oblačno. Najvišja temperatura je znašala v Beogradu 24, v Splitu 21, v Zagrebu in Skoplju 19, v Ljubljani 17,2, v Mariboru 17 stopinj. Davi je kazal barometer v Ljubljani 758,4 mm, temperatura je znašala 10 stopinj.

Poštni roparji pred sodiščem. Pred novosadskim apelacijskim sodiščem se je te dni vršila senzacionalna razprava. Radi oropanja poštne ambulance so se zagovarjali 28letni Josip Taffe iz Baške, Anton Bičanić iz Miškova v Slavoniji in Miha Lukman, rodom iz Celovca. Vsi trije so lani od 2. na 3. oktobra vlomili v ambulanco voz med postajama Novi Sad-Futog in odnesli tri vrečke denarja v skupni vrednosti 882.000 Din. Tatvina je bila odkrita šele v Novem Sadu. Vlomilci se pa niso dolgo veselili bogatega plena. Dne 4. oktobra je Taffe poplaval v Kamenici z veliko družbo. Plačeval je vse sam, naročil najboljšo pijačo in jedi, kolikor si je kdo želel. Pred odhodom je pri gostilničarju shranil 192.000 Din. To se je zdelo gostilničarju sumljivo in prijavil je zadevo orožnikom, ki so Taffa aretirali. Po kratkem obsovanju je mož vlom v ambulanco voz priznal in izdal tudi svoja sokrivca. Pri zasliševanju je Taffe trdil, da je Bičanić iniciator vlomov, Lukman je pa izdelal potrebne ključke za odpiranje vagona. Taffe je bil obsojen na 6 let težke ječe, Bičanić na 8 mesecev, Lukman pa na 6 mesecev ječe. Ker se je državni pravnik radi pretnike kazni pritožil, se je vrila pred apelacijskim sodiščem nova razprava. Apelacijsko sodišče je potrdilo Taffejevo kazen, zvišalo pa je Bičaniću kazen na tri leta ječe.

Dr. Igor Tavčar zdravnik za notranje bolezni ne ordinira 2246 do 1. novembra. Breg 8

Morilec obsojen na dosmrtno ječo. Lani v decembru je bil v Kikindi izvršen strašen umor. Brivski pomočnik Jelač Ronako je vdril v stanovanje opankarja Stefana Zvonika, kjer je ležala Zvonikova žena težko bolna sama doma. Ronako, ki je imel namen ropati, je nesrečno zeno toliko časa pretepal s palico, da je poškodbam podlegla. Po tem je preiskal vse stanovanje in odnesel 300 Din. Morilca so pa prijeli in te dni se je moral zagovarjati pred sodiščem. Obsojen je bil na dosmrtno ječo.

Uboj v Debeljazi. V Debeljazi je neki Dima Marjanov dne 4. aprila pred gostilno zabol delovnika Ilijo Živanova. Pred sodiščem v Pančevu je bil obsojen na 2 leti ječe, novosadsko prizivno sodišče pa mu je kazen zvišalo na 10 let.

Otok izdal lastno mater — morilko. Lani v januarju so našli v bližini samostana Ostrog umorjenega staro redovnico Marijo Plamenac. Vse poizvedovanje za zločinca je bilo brezuspešno. Te dni je bil sločin skoro po dveh letih nenadoma pojasnjen. Otok posestnika Jože Mihajlovića je izblebetal, da je njegova mati ubila nesrečno redovnico. Orožniki so otoka zaslišovali in povedal je, da je bil z materjo, ko je ta ubila redovnico. Z eno roko ga je držala za roko, z drugo pa je opletala po redovnici toliko časa, da se je mrtva zgrudila. Umorila jo je v koči blizu samostana. Po sločinu je naglo preiskala vso koč in v zela 100 Din. Orožniki so Mihajlovićevu aretirali. Priznala je zločin, dejala pa je, da je živela v nepopisni bedi. Plamenčeva ji je posodila 300 Din, ki jih je potem zahtevala nazaj. Denarja ni imela in tedaj je sklenila odkriti se redovnici. Orožniki so ubijalko izročili sodišču.

Strašna smrt 7letne deklice. V selu Prijedor pri Čačku je te dni 7letna pastirica na pašni sametla ogenj. Ko je legla k ognju, se ji je vnelo krilce in hipoma je bila v plamenih. Otrok je strašnim opeli-nam podlegel.

Pisarna Podpornega društva slepih v Ljubljani se je preselila v Ključavničarsko ulico št. 3, II. nadstropje. Vhod Mestni trg 22. ali Cankarjevo nabrežje 13. Podpirajte zlasti sedaj najbednejše slepce. 6-L

Sprememba kavarniškega orkestra v Zvezdi

Dnevno od 5. ure pop. svira v kavarni nov prvovrsten salonski orkester.

Iz Ljubljane

Iz Pevski zbor slovaških učiteljev, ki se nahaja sedaj na turneji po Jugoslaviji, pride tudi v Ljubljano in priredi tu v zvezi z Jugoslovensko-čehoslovsko ligo 24. t. m. slavnosten koncert v proslavo obletnice rojstva čehoslovške republike. Koncert bo v veliki dvorani hotela Union. Slovaški gostje prispejo v Ljubljano 24. t. m. z osebnim vlakom ob 13.46 popoldne. Na vabilo Jugoslovensko-čehoslovške lige so se zbrali zastopniki ljubljanskega učiteljskega in ljubljanskih pevskih društev ter se posvetovali glede sprejema. Dogovorili so se o vseh podrobnostih. Stori-li bodo vse, da bo sprejem čim najprijetnejši in slavnostnejši, zlasti ker je to prvič, da posetijo Ljubljano in Slovenijo slovaški pevci. Slovaški učitelji so doslej koncertirali v Novem Sadu, Petrovcu, Stari Pazovi in Beogradu, povsodi z velikanskim uspehom. Prekrasne slovaške narodne pesmi, ki jih pojo z nedosegljivo umetnostjo, so izzvale povsod viharje navdušenja.

Zimske plašče za gospode in dame

Manufaktura
Rekord
Josip Plankar, Ljubljana
Cankarjeva ul. 4

Kreditiram o

Iz Obnova hiš. Na Valvazorjevem trgu oziroma na Rimski cesti so začeli zadnjo arado postavljati oder ob reprezentančni dvonadstropni hiši (št. 2). Obnovo ometa in preoblikovanje zidovja je prevzela Prva slovenska zidarska zadruga. Z obnovo te hiše bosta tr in ulica pridobila na lepoti. Hiša je last Zadrugne gospodarske banke v Ljubljani. V Lingarjevi ulici in na Pogarjevem trgu stoji oder ob trinadstropni palači, ki ima štiri pročelja, namreč: v Stritarjevo in Lingarjevo ulico, v Solaki-drevored in na Pogarjevem trgu. Letos se popravila je odel ob Lingarjevi ulici in Pogarjevem trgu. V poletnih mesecih in v zadnjem času se je lepo številu manjših hiš obnovilo tudi v predmestjih. Tako so dobile na Zaloški cesti novo priznajo lice hiše št. 57, 64, 96, 136, 140 in 142; v Bohoričevi ulici Svetlova hiša (št. 9) in Kegujska hiša (št. 10), v Zalokarjevi ulici Vidmarjevo domovanje (št. 9). Na zavrtih hiši št. 2 in 6 ter na Grudnovem nabrežju enonadstropna hiša (št. 3). Na Cesti na Loko je obnovljena zunanost pritlične Breskvarjeve hiše (št. 28), na Stran-akti poti hiša št. 9 in 15, na Selu v Predo-vežvi ulici enonadstropna Gustinčičeva hiša (št. 12). Tako se kaže v mestnem arhitekturi kakor tudi v predmestjih, da bo-že biti slovenska prestolnica v istini lepa bela.

Iz Na ilirsko razstavo v Narodnem domu je iz Črnuč pripeljal šolski upravitelj g. Mahkota svoje učence, ki so z največjim zanimanjem zasledovali razstavljene predmete, ker jim je že prej toliko povedal o francoskih bojih okrog Črnuč. Gos-pod učitelj je s posetom dal najlepši zgled mestnim srednjim šolam, ki le redko kapljejo na razstavo. Če učenci osnovne šole lahko s pridom sledijo razlagi svojega učitelja, je obisk še bolj koristen srednješolcem. Ker je razstava odprta le še do ponedeljka zvečer vsak dan od 9—17, naj se obiskovalci naglo zvrstijo.

Iz Velika gasilska vaja. Jutri v nedeljo bo naše mesto zopet imelo priliko videti izvečabnost onih mož, ki brez ozira na priznanje ali plačilo prostovoljno stoje v službi Človekoljubia. Vršila se bo ob 14. velika gasilska vaja na vseh obsebnih prostorih pivovarne »Union«. Pri prvi bo sodelovalo 11 gasilnih društev in bo to ena največjih vaj, kar se jih je do sedaj vršilo v Ljubljani. Točno ob določenem uri bo tovarniška sirena opozorila na nevarnost, nakar bo grajski čuvaj z dvema topovskima strelo-ma alarmiral gasilce. Vodo bo oddajalo pet motornih in dve ročni brizgalni, in sicer na 16 celi, od katerih bo napeljavanih 6 na visoke prosto stoječe lestve. Vaja bo velikega praktičnega pomena za gasilstvo, ki pride v poštev za požarno varnost mesta Ljubljane in bližnje okolice ter bo nedvomno zanimala tudi občinstvo, predvsem pa hišne posestnike, trgovce in obrtnike ter vse one, ki se zavedajo vrednosti svojega imetja.

Iz K petju v spomin pokojnih na praznik vseh svetih na pokopališču pri Sv. Križu so vabljene vsi ljubljanski moški zbori in pevci. Naštudirajo naj naslednje nagrob-

nice: E. Adamič: Slovo (V tih noči utrnila) F. Ferjančič: Slovo mrtvim (O. Gospod), J. Pavčič: Pomladi vse se veseli. O Dev: Vrgred. Z. Prelovac: Oj, Doberdob. Skup-ne vaje se bodo vršile v Glasbeni Matici. Dan in uro objavimo pozneje.

Iz Otvoritev sadne razstave. Danes ob 9. dopoldne je bila odprta na vele-simnu izredno bogato založena sadna raz-stava, katero so si ogledali po otvoritvi mnogi strokovnjaki, ki so se izrazili o nji zelo pohvalno. Opozorjamo občinstvo na razstavo, kjer se dobi krasno sadje vseh vrst, posebno zimsko jabolka.

Iz Usoda marijonevskih gledališč — ali naši finančni in poljejski oblasti. Sokol na Taboru se mnogo trudi, da nudi mladini prosveto, vzgojo in zabavo. Bratje in sestre imajo večer za večerom skušnje in pripre-mo. Društvo mnogo žrtvuje v zvezi s tem, da ima še težka gradbena bremena. — Pri predzadnji predstavi je imela marijonev-ska predstava dohodkov 78 Din. Navzoči finančni kontroli je izplačala 16 Din, stražniku 24 Din, za dovolilnico 10 Din, za uporabo elektrike 30 Din in ako se računajo še stroški za uporabo prostora in čiščenje, po-tem bi se morale vobče predstave za mla-dino ukiniti. Finančna kontrola izdela dvojni zapisnik za dohodke, drugi dan mora izstaviti posebno potrdilo — policija straži 6—10letne otroke. Čudne stvari. Finančna oblast odtegne 20% uporabljajoč takšno postavko 99b (kult. prireditve z 10% tak-so). — Apeliramo na finančno in politično oblast, napravite konec tej praksi, ne ovirajte kulturnega dela z... svojih ljudi in kulturnih društev.

Iz Poučno ekskurzijo nameravajo pri-rediti po završenem izpitu maturantje strojnega odseka na Tehniški srednji šoli v Ljubljani in sicer v industrijska centra Avstrije in Čehoslovake, da si tako tudi v praktičnem pogledu razširijo in poglobijo svoje duševno obzorje in teoretično znanje. Obrnili se bodo z iskreno prošnjo na jugo-slovensko javnost, da jim v svrhu poučne ekskurzije priskoči gnetno na pomoč ter tako pomaga udeležiti njihovo idealno stremljenje po strokovni izobrazbi in na-predku v korist Jugoslavije. Pripravljalni odbor sestoji iz dijakov in profesorjev inženjerjev ter se toplo priporoča naši jav-nosti v blagohotno upoštevanje.

Iz Priporočila se radi pomanjkanja iz-ležb ogled blaga za zimo v trgovini Novak na Kongresnem trgu 15.

Iz Klub Primorci se udeležijo žalne ma-se za pok. Vladimirjem Gortanom jutri ob pol 11. v cerkvi v Šiški. K maši vabimo vse članstvo in ostalo ženstvo, ki čuti a nami.

Iz »Sočani«. Jutri v nedeljo bo v novi šišenski cerkvi maša za pok. Vladimirja Gortana ob pol 11. Zbirališče članov pred kavarno Evropa. Odhod točno ob ¼ 10.

Iz Organizacija jugoslovanskih emi-grantov (Or-Jm). Jutri ob pol 11. maša za pok. Vladimirja Gortana v novi cerkvi v Šiški. Odhod članstva ob 10. izpred ka-varne Evropa.

Sokol I. svojim telovadnim oddel-kom. Jasenski hlad nas sili, da se poslovi-mo pri telovadbi od zelenja in solca. Na novo se zbiramo v čistih in zračnih pro-storih velikih telovadnic na Taboru. Predni-zbor je dovršil svoje priprave za preosno-vo oddelkov in za redno vežbanje tvarine za jesen in zimo. Večje izmene nastopijo v vodstvu ženske telovadbe članic. Mlašje in starešje preiškuje moči se posvetijo ženski vežbi in želijo sodelovati za povzdi-go ženskih telovadnih oddelkov. Bratje in sestre, pridite, razmnožite naše vrste. Dolžnost do sebe, svojeve in do naroda je, da skrbite za svoje zdravje, da posvetite vsaj 2—3 večere po dnevni zaposlitvi zdravju in razvedrilu. V sokolski telovad-nici dobite pravo spoznanje glede raz-me-rija posredca k ljudstvu in državi. Moški oddelki telovadbo v ponedeljek, sredo in petek, ženski pa v torek in četrtek. Prvi ženski telovadni večer po preosnovi se vrši v torek 22. tm. ob 20. uri. Pridite vsi, opozorite na to prejšnje in nove te-lovadke. — Ženski prednjačji zbor.

Iz Prošnja. Prosilec Alojzij Ambroz sem bil pred tednj deložiran iz stanovanja na Olincih. Imam 6 otrok in sem na cesti. Bliza se zima, zato sem primoran zgraditi barako na zemljišču, ki mi ga nudi občina Vič. Ker pa nimam sam zadostnih sredstev na razpolago, prosim usmiljena srca, da mi v štiski priskočijo na pomoč ter podari-jo les, da si zgradim zasilno barako.

Iz Novi ples letosnje sezone Foxrott, Tango, English Waltz, Passo doublet se iz-virne novitete Six Eight in Quick Steep so na programu Plesne šole na Taboru, ki se vrši vsako nedeljo zvečer v veliki dvorani Sokolskega doma. Pouk, ki ga vodi pri-znani plesni mojster g. Košček, se je raz-delil po vzorcu najboljših plesnih šol v inozemstvu, tako daje od pol 21. do pol 21. ure pouk za začetnike, od 21. do 22. ure pa za ostale, ki so že iz prejšnjih let pri-nesli s seboj nekaj plesnega znanja. K po-setu šole so vabljene vsi, ki si žele priučiti vse ono, kar je potrebno za pravno-estet-sko in tehnično dovršenega plesalca in družabnika.

Iz Poskušen samomor. Na našo več-rajšjo notico o poskušenem samomoru sprevodni. Žene Katarine K. se je oglašil v uredništvu njen soprog in zadevo poja-snil, češ da je njegova žena le po pomoči mila neko drugo jedko tekočino, ne pa, da bi jo bile do tega privedle družinske raz-mere. Po zdravniškem mnenju je pone-srečenka izven nevarnosti.

Iz Jugoslovenci! Počastite spomin bla-gopokojnega rojaka-mučenika Vladimirja Gortana in se udeležite polnoštevilo ma-se-zadušnice, ki se bo brala v nedeljo ob pol 11. uri pri oltarju Svetogorske Marije v novi šišenski cerkvi. — Akad. mladina.

Iz Privatna bolnišnica balgajna »Merkur« v Zagrebu, poverništvo Ljubljana, Reslje-va cesta 13-I. leto, tel. št. 24—74 sprej-ma prijave od 9.—14. ure.

Smrtna nesreča na Celovski cesti

Ljubljana, 19. oktobra. V soboto okoli 18.30 se je na Celovski cesti nasproti Kopačeve svečarne pripetila težka nesreča. Zvečer je na Celovski cesti običajno izredno živahen promet. Ljudje hite z dela v okolico, drugi se pa vračajo v mesto. Ob tem času je peljal 15-letni mizarjski valenec Bogomir Smrkoli, uslužben pri mizarju Smoletu v Tacnu, majhen dvo-kolesni voziček. Nenadoma je pridrvel za njim mestni avtobus, ki je vozil proti Šiški. Šofer je najbrž hotel fanta prehiteti, pa se je premalo ognil na levo. Avtobus je zadel ob voz in močan sunek je vrgel uboga-ga fanta z vso silo daleč stran na cesto. Pa-dec je bil tako močan, da je fantek s pre-bitno lobo in pretresenimi možgani neza-vesten obežal.

O težki nesreči je bila takoj obveščena rešilna postaja. Njen avtobus je prepeljal Smrkolija v bolnico. Deček se vso noč in tudi v nedeljo ni zavedel, šele v ponedel-jelek se je osvestil. Njegovo stanje se je sicer trenutno zboljšalo, toda včeraj se je znova poslabšalo. Pomoči je deček padel v agonijo, davi pa je umrl.

Policija je zaslišala šoferja Henrika O., ki je šofiral mestni avtobus. Baje je šofer deloma kriv nesreče.

Rosimov diagram It in naša kuriva

Ljubljana, 19. oktobra. Sinoči je predaval ravnatelj Urada za po-speševanje obrti inž. G. Gulič v društvenih prostorih »Udruženja jugoslovanskih inžen-jerjev in arhitektov, sekcija Ljubljana« o Rosimovem diagramu It in o naših kurivih. S predavanjem je nameraval seznaniti svo-je stanovske kolege iz prakse, predvsem one, ki imajo posla s procesom zgorenja vseh vrst domačih goriv, n. pr. pri mari-novih pečeh, v cementarnah, keramiki, parnih napravah itd., in sicer s pomočjo poenostavljenih izračunov, teh sicer zelo kompliciranih procesov na podlagi rezul-tatov, ki jih je dosegel v zadnjem času pro-fesor rudarske akademije v Freiburgu g. dr. ing. Rosin.

Predavanje, ki je bilo vseskozi strokov-nega značaja, je pokazalo na podlagi ma-tematičnih razmotiranj in številnih podat-kov domačih kuriv, da so Rosinovi rezul-tati tudi za naša kuriva veljavni in bodo zaradi njih enostavnosti popularizirali proces zgorenja, ki je bil doslej baš zaradi njegove kompliciranosti težko dostopen, čeprav ne moremo oporekati, da je ta pro-ces tvoril v pradi človeštva podlago za vso našo kulturo.

Predavatelj je zaključil predavanje s praktičnimi primeri, ki so najbolj ilustri-rali praktičnost Rosimovih diagramov.

Iz Celja

Sokolska župa v Celju. Načelstvo celiske Sokolske župe sklicuje sejo druš-venih načelnikov in načelnice na nedeljo, 20. oktobra t. l. v zborovalnici Sokolskega društva v Celju (mestna osnovna šola). Začetek ob 8. uri dopoldne. Dnevni red: 1. zapisnik zadnje seje, 2. poročilo o žup-nem zletu in župni tekmi, 3. župni tečaj, 4. priprave za II. jugoslovenski vsesokolski zlet v Beogradu 1930. 5. slučajnosti. Bratje načelniki, sestre načelnice! Zavedajte se važnosti seje župnega prednjačkega zbora in se odzovite polnoštevilo. Zdravo! — Župno načelstvo.

C Iz plesnega krožka Sokola v Celju. Bivši plesni krožek sklicuje jutri popoldne ob 15. v malo dvorano Celiskega doma se-stanek v svrhu pričetka vaj. Povabljen je tudi g. Černe iz Ljubljane, katerega se bo naprosilo, da bi zopet pvezal Sokolovo plesno šolo. Pridite vsi in pripeljte nove interese.

C Prva letošnja predstava v celjskem Mestnem gledališču je bila v sredo zvečer Cankarjeva farsa »Polulisanje v dolini šentflorjanski«, s katero je otvorilo mari-borsko Narodno gledališče letošnje serijo svojih gostovanj na našem odru. Predsta-va je zelo dobro uspela in je zaslužila, iz-vezmši nekaj manjših napak, v polni meri viharjen aplavz navdušene publike. Ako bodo vse predstave, ki jih namerava vprizo-riti mariborsko Narodno gledališče v teko-či sezoni v Celju, na taki višini, kakor je bila prva, ne more biti nobenega dvoma o uspehu in Celjani bodo gotovo izkazali svo-jo resnično hvaležnost požrtvovalnemu mariborskemu ansamblu.

C Nedeljska slavnost v Vojniku. Jut-ri se bo vršila v Vojniku pri Celju velika proslava odkritja spomenika vojnim žrt-vam iz občin Vojnik trg, Škofia vas, Viš-nja vas in Bezovica. Natančnejši spored je razviden iz velikih lepakov. Dovoljena je polovična vožnja na železnici.

C Dežurno lekarniško službo v Celju vrši danes do vključno prihodnjega petka 25. oktobra lekarna »Pri križu«, Kralja Pe-tra cesta v novi palači Ljudske posojilnice.

C Šmarjetski most pri Rimskih topi-lkah popravljen. Preteklo zimo je talečje se led odnesel pri močnem porastu vode obe stranski kozi mostu čez Savinjo pri vasi Šmarjeta pri Rimskih toplicah. Most so te-kočm zadnjih tednov popravili in prenovili. V strugi so ob obeh bregovih poleg dose-danjih dveh betonskih stebrov zgradili dva nova betonska stebra. Prehoda čez poprav-ljeni most se pešci že poslužujejo. Zadnje dela bodo v kratkem končno dogotovljena.

C Nujen sestanek vseh narodno-kul-turnih društev v Celju. Društvo »Soča« v Celju vabi vsa narodno-kulturna društva v Celju na nujen sestanek, ki se vrši nocoj ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma v Celju. Društva se naprošajo, da pošljejo na sestanek svojega predsednika oziroma njegovega namestnika in po možnosti tudi tajnika. Zadeva je važna in nujna!

Kateri izumitelji dobe patente

Do 31. decembra vloženih 10.059 patentiranih prijav, od teh samo 1095 domačih - Najstarejši patent dobil pred 370 leti Slovenec

Ljubljana, 19. oktobra.

Naš urednik je obiskal našega strokovnjaka za patente in tovarniške znamke g. inž. Milana Šuklje, da se informira o naših izumiteljih in njih izumih, potem pa o patentni zaščiti, ki jo daje država za te izume. G. inženjer je bil tako ljubljiv, da je odgovoril izčrpno na vsa vprašanja, ki bodo nedvomno zanimala našo javnost in vse one interese, ki so se do sedaj obračali na nas glede informacij!

— Od kdaj obstoji v naši državi zakon o patentih in kdaj ste otvorili patentno pisarno?

— Pod patentom razumemo s posebno listino poveljeno pravico, ki jo daje država izumitelju ali njegovemu pravnemu nasledniku, da sme skozi določeno število let obdobja proizvajati svoj izum, pri čemer je tretjim osebam zabranjeno proizvajati in izkoriščati zaščiteno iznajdbo. Zakonita zaščita izumov se je najprej uvedla na Angliškem leta 1620, nazadnje pa na Nizozemskem (leta 1910), dočim Srbija ni imela patentnega zakona. Po mirovni pogodbi, sklenjeni v Saint-Germainu, je morala tudi naša država urediti zakonito zaščito patentov, modelov in vzorcev ter tovarniških in trgovskih znamk (žigov), kar se je izvedlo z Zakonom o zaščiti industrijske svojine iz leta 1920 in 1922, noveleiranim z novim zakonom 27. aprila 1928. Pač pa so bili že prej obstojali slični zakoni na teritoriji bivše avstro-ogrske monarhije in je zanimivo, da se je raztezala veljavnost avstrijskega zakona na Bosno in Hercegovino in na kneževino Lichtenštajnsko.

Vse posle zaščite pravic industrijske svojine vrši Uprava za zaščito industrijske svojine v Beogradu, kateri načeluje predsednik, naš ožji rojak g. dr. Janko Šuma. Ta urad spada v resor ministra trgovine in industrije. Poslovanje Uprave se je začelo 1. januarja 1921. Ze takrat je bila naša država priključena svoj pristop k mednarodnim konvencijam; k pariški konvenciji leta 1883, ki zadeva v glavnem patente, in k takozvanemu madridskemu aranžmanu leta 1891 o mednarodni registraciji tovarniških in trgovskih žigov. Ker se zanimamo tudi za mojo pisarno, naj povem, da sem bil zaposlen kot patentni inženjer dne 10. januarja 1921 in da sem istega dne vložil za neko angleško družbo svojo prvo patentno prijavo, ki je bila sploh prva, kar jih je bilo vloženih v naši kraljevini.

— Koliko patentnih zastopnikov imamo v Jugoslaviji?

— V tem pogledu je naša kraljevina razmeroma bogata. V samem Beogradu je prijavljenih 18 patentnih odvetnikov in 10 patentnih inženjerjev, v drugih mestih 5 patentnih zastopnikov, v Sloveniji 2. Seveda ne poznam vseh teh gospodov in tudi nimam točne evidence o njihovem poslovanju. Ni pa dvoma, da so med njimi prav odlični strokovnjaki.

— Imate li statistiko patentnih prijav, vloženih pri beograjski upravi? Koliko prijaviteljev je domačinov in koliko inozemcev? Statistika vaše pisarne?

— Dam vam lahko dosti točne podatke. Samo tega se bojim, da se ne bi vaša publika prestrašila velikih števil, zlasti ker prevladujejo inozemci. Pri beograjski patentni upravi je bilo do 31. septembra 1929 vloženih 10.059 patentnih prijav, odobrenih pa 6417 patentov, kar ustreza 63%. Od teh prijav je bilo inozemskih 8964 ali 89%, domačih pa samo 1095 ali 11%. Moja pisarna je imela v nekem pogledu več sreče: vložili smo inozemskih in domačih patentnih prijav 1971, od katerih je dovedlo

1440 do dodelitve patenta razmerje vloženih in odobrenih prijav je tedaj 76,5%. Domačih prijav je bilo 193, in to za 58 prijaviteljev, tujih pa 1776, oziroma 617 prijaviteljev. Tudi v moji pisarni pride samo 10 prijav domačega porekla na vsakih 100 vloženih prijav. To neugodno razmerje je posledica dejstva, da je v naši državi industrija še premalo razvita in da si obetajo v drugih državah možnost znatnega uvoza k nam.

Največ izumov nastane v velikih industrijskih obratih, zlasti v onih mašinskih in elektrotehničnih strokah, kjer imajo velike tovarne tudi lastne patentne oddelke, v katerih preiskujejo izume lastnih strokovnjakov in sestavljajo patentne opise, ki naj služijo za podlago patentnim prijavam. Naši domači izumitelji so večinoma samouki, ki ne poznajo tehnične literature in tudi niso imeli prilike praktično zasledovati razvoja in napredka industrijske produkcije v dotični stroki. Zato se večkrat dogodi, da domači izumitelj z mnogimi trudom samostojno izumi znamenito iznajdbo, ki pa je bila, kakor se potem izkaže, zunaj že prej znana in uporabljena ter ne more biti več zaščiten.

— Kateri izumi se morejo patentirati? Kakšne koristi in pravice daje patent?

— Najstarejši patent, kar jih poznamo, je podelil nemški cesar Ferdinand I. pred 370 leti nekemu Janezu Kunradu iz Presnice (tako sem svojčas čital, pa nisem ugotovil, kje da leži ta Presnica), in sicer je bil podeljen oni privilegij za iznajdbo, označeno takole: »Da se s cenanim dodatkom k drvam ali oglju prilepi polovica tega goriva, s čimer postane prekomerno izsekanje gozdov nepotrebno. Prav škoda je, da se je ta iznajdba izgubila, ker bi bila tudi nam koristna. Cesarica Marija Terezija ni bila vnetja za patentne privilegije, ker se je takrat propagirala svoboda dela in trgovine in je ona dovoljevala privilegije le po strogi preizkušnji na novost in koristnost prijavljenih iznajdb.

V naših časih je postopanje vse točnejše urejeno in se daje patent za vsako pravilno prijavljeno iznajdbo, ki izpolnjuje dva pogoja: da je povsem nova in da dopušča obrtno ali industrijsko izkoriščanje. Od patentne zaščite so izključeni znanstveni nauki in pravila, potem izumi, ki se nanašajo na pridobivanje predmetov državnih monopolov, nadalje vse nespodobne in nemoralne stvari, slednjič pa ljudska hrana, medicine in sredstva za desinficiranje ter sploh vse kemične snovi, dočim se more zaščititi postopek za izdelavo hrane, medicini in kemikalij. V zakonu je posebej navedeno, da se ne more patentirati »perpetuum mobile«: to pa zato, da se patentna uprava ubrani tistih navdušenih izumiteljev, ki hočejo po vsej sili irtrovati čas in denar za čudežno masino, katere avtorja priznati ne znanost, ne državna oblast.

Beograjska Uprava za zaščito industrijske svojine ne izvršuje uradne preizkušnje novosti izuma in prepušča prizadetim interesom izpodbijanje patentnih pravic po izumih, katerim manjka novost. Enako postopajo nekatere druge države, tako patentna urada v Parizu in v Rimu. Večina patentnih uradov pa ima obligatorno preizkušanje novosti, tako zlasti oni v Berlinu, v Pragi in na Dunaju.

Odobreni patent daje lastniku pravico, da sme obrtno izvrševati patentirano iznajdbo, ne da bi bil vezan na določbe, ki sicer veljajo za nastop obrta. Tako mu za rokodelski obrat ni potreben dokaz uspešnosti. Najvažnejša pravica njegova je ta, da ne sme nihče drugi proizvajati patentiranih izdelkov v državi, v kateri je patent podeljen, niti ne sme v to državo uva-

žati takih izdelkov. Prijavitelj pa uživa tudi prvenstvo prijave v vseh državah patentne unije, ki obsega ves kulturni svet; to prvenstvo traja leto dni od prve prijave izuma. Izumitelji so po večini čistiželjni in se veselijo moralnega uspeha, ki se izraža v pridobitvi patenta. Glavna reč je pa vendar denar, in čim ima izumitelj v rokah prvi odlok patentnega urada, že išče pota, kako bi finančno izkoristil svoj produkt duha. To je povsem razumljivo, ker je dandanes denar ljudem potreben in je boljše, če ga ima človek več.

— Ali so vam znani kakšni posebni zanimivi patenti?

— Ne vem, gospod urednik, kako naj odgovorim na to vprašanje. Za neko ameriško družbo sem v Beogradu prijavil 33 patentov, zadevajajočih šivalni stroj. Ne da se lajti, da so šivalni stroji sami po sebi zanimivi za velik del občinstva. Zdi se mi pa, da meri vaše vprašanje drugam. Lahko bi vam navedel iz zgodovine patentov zelo znani primer rezanja kovin in drugih materialov s kisikom, ki se da približno izvesti z vsakim aparatom za avtogensko varjenje. Dotični patent je bil podeljen izumitelju, ki je bil prišel na to, da se more odstraniti liovaniti zamašek odpušta livarskih pečih s pomočjo kisikovega curka, usmerjenega na razbeljeni zamašek. Pod uplivom kisika je liovanica pregorela in se je odpuš odprl. Patentna zahteva je bila tako preprosta in široko stilizirana, da so lastniki tega patenta dolgo vrsto let prejemale licenčne pristojbine za vsako rezanje s kisikom, brez dvoma tudi od onih aparatov, katerih so se kasneje posluževali nepošteni ljudje za tajno odpiranje jeklenih blagin. S tem pa nikakor nečem izreči očitka onemu izumitelju. Na splošno so iz mojega vidika zanimivejši patentni spori nego patenti sami. Odkar je postala Avstrija razmeroma mala država, je število patentnih prijav pri dunajskem patentnem uradu padlo na pičlo število, navzile temu pa so gospodje patentni odvetniki na Dunaju preko mere zaposleni s patentnimi obravnavami. Nisem mogel ugotoviti, zakaj je postal avstrijski svet tako prepirljiv.

— Kateri slučaj iz vaše patentne prakse je bil najbolj zanimiv?

— Gospod urednik! Ne zamerite mi, če se izognem odgovoru na to vprašanje. Moja pisarna deluje že 8 let in so skoraj vsi po njej izposlovani patenti še živi, tako da jih ne moremo prištevati zgodovini. Tudi bi mi šli drugi klijenti v zlo, če bi posebej odlikoval enega izumitelja in ostalim ne priznal enake vrednosti in zanimivosti njihovih izumov. Sicer pa menim, da utegne postati vsega preveč, če bi se ta najin prijeten razgovor še podaljšal.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Bogataševa strb. — Papa, gosli, na katere bo naš gost drevo igral, so stare baje 150 let. — Kriz božji, da bi le nihče tega ne zvedel! To bi bila sramota.

Zdaj je najugodnejši čas za izseljevanje

Dva naša izseljenca v Južni Ameriki načelujeta nitratski družbi, ki poseduje 40 tovarn in zaposluje 60.000 delavcev — Predznost tihotapcev

V 10 letih po vojni se je izselilo iz Jugoslavije 136.000 ljudi, a vrnilo 71.000. Izseljenci so samo lani poslali v domovino v naši valuti skoro eno milijardo Din.

Jugoslovensko izseljeniško združenje v Splitu je izdalo »Priročnik za izseljenike«, ki sta ga sestavila na podlagi dolgoletnih izkušenj bivša izseljenca I. F. Lupis-Vukić in Ambrož Stričić. Knjiga, obsega 120 strani, vsebuje vse, kar mora vedeti, kdor se odloči za odhod v Ameriko. Takoj v uvodu daje avtorja 20 zelo važnih nasvetov vsakemu izseljencu. Sledijo splošne misli o tem, kdo se lahko izseli v Ameriko, nato dokumenti za pridobitev potnega lista in vizuma ter nasvet, kako biti oblaščen izseljenec.

Najugodnejši meseci potovanja v države Južne Amerike so oktober, november in december. Letni časi se namreč vrste v Južni Ameriki obratno kot pri nas. Poletje n. pr. se začne 21. decembra, torej takrat, ko se pri nas začne zima, jesen, ko je pri nas pomlad itd. Meseca novembra se v nekaterih predelih Argentine že pričnja žetev.

Odkar se naši ljudje ne morejo v večjem številu izseljevati v Zedinjene države ali v Novo Zelandijo, a v Avstralijo in Kanado v malem ali v omejenem številu, je postala Argentina cilj skoro vseh naših izseljencev. Od 1. 1924. do konca 1. 1928. je odpotovalo v Argentino na delo nad 40 tisoč Jugoslovenov.

Argentina je štirikrat večja od Jugoslavije, a ima samo 10 milijonov prebivalcev. Po kulturi je najnaprednejša dežela Južne Amerike. V glavnem je poljedelska dežela, zato je tam za poljedelske delavce največ izgledov za zaposlenje. Za časa žetve se za zaslужiti 200 do 1500 pesosov ali v našem denarju do 36.000 Din. Izmed obrtnikov najdemo najlažje zaslужek zidarji in delavci v kamnolomu.

Zelo ugodni so pogoji za izseljevanje v Chile. Od izseljenca se zahteva le, da je zdrav, sposoben za delo, da zna brati in pisati ter da predloži garancijo za vzdrževanje v tujini. Republika Chile se razprostira v daljavi 4000 km ob južni obali Pacifika in ima okoli 4 milijone prebivalcev. V njej živi sedaj okoli 12.000 naših izseljencev, ki se večinoma bavijo z živinorejo, trgovino in industrijo. Z marljivim in vztrajnim delom so se nekateri povzpeli tako visoko, da posedujejo po sto tisoč ovac, od katerih prodajajo volno in meso. Nekateri so celo izdajatelji velikih dnevnikov v španskem jeziku, drugi zopet lastniki velikih parnikov. Največji jugoslovenski industrijalci so: Pasko, Baburica, Fran Petrinović, Josip Lukinović in Jakov Sabiancello. Gg. Baburica in Petrinović načelujeta največji nitratski družbi The Lantaro Nitrate Company, ki poseduje 40 tovarn. V raznih podjetjih, ki jih vodi gosp. Baburica, je uslužbenih okoli 60.000 delavcev. G. Jakov Sabiancello načeljuje nitratski družbi, ki se imenuje po njem in poseduje 23 tovarn. The Lantaro Nitrate Co. ima svoj veliki urad za Evropo v Londonu, Sabiancello družba pa v Parizu.

Naša izseljenca Baburica in Petrinović sta v družbi Mihe in Nika Mihanovića ustanovila po vojni veliko trgovsko parobrodno družbo, ki se je letos preobnavala v novo družbo »Jugoslovenski Lloyd«. Družba poseduje 26 parnikov po 6000 do 10.000 ton. Na parnikih je uslužbenih okoli 1000 naših mornarjev, strojnikov in kapeitanov.

Naši izseljenci v republiki Chile pa niso napredni le v gospodarskem pogledu.

Za časa vojne so organizirali Jugoslovensko narodno odbrano, ki je razširila svoj delokrog tudi na Argentino. Naši izseljenci so v kratkem zbrali 56 milijonov Din v narodne svrhe, vzdrževali so več let Jugoslovenski odbor v Londonu, izdajali časopise v našem in španskem jeziku, sklicovali zborovanja in kongrese ter vodili velikopotezno propagando za osvoboditev in zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Čeprav so Zedinjene države silno omejevale dotok izseljencev — kvota iz naše države znaša komaj 845 — na žalost mnogi lahkomišelniki ljudje verujejo, da jih bodo razni agenti pretihotapili v Zedinjene države, in to preko Kube, Mehike ali Kanade. Pretihotapljenje je ne samo nezakonito, marveč tudi strašno opasno. Pogosto se je že zgodilo, da so se tihotapci s Kube pogodili z izseljenci, da jih za drag denar dovedejo do ameriške obale, a so jih oropali in pomorili, njihova trupla pa pometali v morje. Na mehiški meji so nedavno privedli skupino jugoslovenskih izseljencev do neke reke in jim nasvetovali, naj jo prebredejo, da dospo na ameriško stran. Ko so dospeli izseljenci do srede reke, so tihotapci začeli streljati za njimi in so jih oropali. Samo eden je ostal živ.

Če se komu vendarle posreči, da se vtihotapi v Zedinjene države, si s tem še ni zagotovil svojega obstanka in deželi, ker lahko ostane v njej samo oni, ki je dopotoval zakonito, t. j. po kvotnem zakonu. Policia Zedinjenih držav ga lahko vsak čas aretirajo. Ko je aretirani, ostane po več mesecev v zaporu, a potem ga vlada Zedinjenih držav deportira v deželo, iz katere je prišel. Če se kdo, ki je že bil deportiran, ponovno vtihotapi v deželo in je aretirani, ga smatrajo za zločinca, ki ga kaznujejo z globo in z zaporom, a potem deportirajo. Ker se skušajo vtihotapati naši izseljenci predvsem s Kube v Zedinjene države — o čemer so oblasti Zedinjenih držav zelo dobro poučene, ker križarijo njihovi oboroženi pazniki neprestano ob obali proti Kubi, da tihotapstvo preprečijo — je vsakomur svetovati, ki želi sebi dobro: Varuj se Kube!

Važni so v omenjeni knjigi članki: Kdo se lahko naseli v Argentini, dohod v Buenos Aires, Argentinski denar — menjava denarja, Kdaj se prične in konča žetev v Argentini, Kako se plačuje delovna moč v Argentini, Argentinski zakon o odškodnini, Bolivija, Peru, Uruguay, Paraguay, Varuj se Kube, Ecuador-Colombia, Nekateri podrobnosti o izseljevanju v razne države Južne Amerike, Vedno je treba biti v zvezi z našimi konzulati, Kako se adresirajo pisma na konzulate, Zakaj se zgubljajo pisma. Ko izseljenec umre ali se smrtno ponesreči, Podpornost družstva, Jugoslovenska družstva v Južni Ameriki, Ali je Amerika za naše izobražene ljudi, Zedinjene države, Pretihotapljenje v Zedinjene države, Kdo in kako more v Kanado, Avstralijo in Nova Zelandijo, Južna Afrika, Največje jugoslovenske podporne organizacije v Zedinjenih državah, Izseljevanje v evropske dežele, Jugoslovenski konzulati v tujini itd. Knjigo, ki stane samo 80 Din, toplo priporočamo zlasti našim podeželskim občanom.

Istočasno kot omenjeni priročnik, je izšla v Ljubljani brošura p. Kazimirja Zakravskega, »Izseljenec na poti«. Izdala jo je Družba sv. Rafaela za varstvo izseljencev v Ljubljani. Brošura je bolj agitatornega nego informativnega značaja in bodo zato imeli naši izseljenci kaj malo koristi od nje.

Mihal Zoščenko.

Ni še vse izgubljeno

Čudno, zares čudno je, kako se ne katerim ljudem ne ljubi živeti.

Krog in krog je vse polno zanimivega, postavim borba se razvija, razni dogodki se odigravajo, vedno se kaj pripeti, koliko je samo teh tatvin!

Lahko rečemo, da razmetava narava sama okrog nas z radodarnim roko svoje brezplačne dobrote. Solncece si je, travica raste, mravlje lažijo.

In glej, pri vsem tem najdemo tudi melanholike, ki na vse samo godrnjajo in ne najdejo v tem nič pomembnega. In sploh niti ne vedo, kako naj žive na tem božjem svetu.

Ne vedo, kako naj žive na tem svetu in kaj bi počeli. A morda zares nimajo kaj početi, morda bi bilo še najpametnejše, če bi skočili v reko Fontanka.

Ti ljudje so seveda večinoma puhloglavi melanholiki in inteligentni, ki so izgubili tla pod seboj ali ki jih mori površna izobrazba. Ti so že pod prejšnjim režimom sejali svojo melanholijo tako, da ne kaže valiti vse krivde zastran njihovega stanja na sedanjost. Dovolite torej, da vam namesto te prazne filozofije opišem takega utrujenega človeka. Dovolite, da vam povem, kako se je nehal dolgočasiti in kako je našel pravi smisel življenja. Zadeva je absolutno resnična in vredna splošne pozornosti.

Skratka, posebno koristna bo ta povest inteligentnim ljudem, katerim leze že četrti križ na rame, pa še vedno ne vedo, v čem je cilj življenja, če se smem tako izraziti. Kar potolajajo se naj, ni še vse izgubljeno na njihovi življenjski fronti.

Stanoval je torej v naši hiši na Va-

siljevskem otoku že dokaj priletni inteligent Innokentij Ivanovič Barinov s svojo ženo. Otrok seveda nista imela.

Njegova žena je bila, kako bi dejal, damica ne tako docela brez tal pod nogami. Po cele dneve se je ukvarjala s svojo mucko, vodila jo je na izprehod in jo krmila z jetrci in to je bil menda pravi vzrok, da se ni posebno hudo dolgočasila.

Innokentij Ivanovič pa mačke ni razumel in ni našel v nji posebne sreče. Po cele dneve je hodil po stopnicah gori in dol ali je pa stal kar tako pred hišo in gledal tja v en dan, kaj se godi okrog njega.

Bil je popoln melanholik. Gledati ga je bilo navadno proletarski duši naravnost, da ne rečem absolutno neznošno.

Ni ga mikalo napiti se, s telesno kulturo se ni ukvarjal, na javnih shodih je govoril med splošnim smehom o neaktualnih rečeh — tako postavim je vam nekoč razlagal, da smeti na dvoriščih tako smrde, da človek še okna ne more odpreti na stečaj. Evo vam, pa recite, če ni bil res fant od fane.

Inu, saj vam pravim: preproste-mu, delavnemu človeku ni bilo posebno prijetno gledati takega soseda in najemnika.

In tako se je naš sonajemnik zopet enkrat napotil iz svojega nadstropja in ko se je tako majal po stopnicah, mu je prihitel naproti predsednik našega hišnega odbora in mu zaklical kar na stopnicah:

— Prijatelj, one... tovariš Innokentij Ivanovič Barin, dovolite, da vas informiram o nečem.

— Kaj pa je? — je vprašal Barinov.

— Inu, za tole gre, kakor veste, se kam srednje krilo naše hiše podreti in

gleda na to nevarnost bodo potrebne nekatere izpremembe...

— Kakšne izpremembe? — je vprašal Innokentij Ivanovič hitro.

— Inu, kakšne izpremembe? Kakšne so običajne izpremembe v takih primerih? Komisija deložira najemnike in jih nastani po drugih stanovanjih. A vi imate veliko sobo in tudi kuhinjo. In tako se boste morali zavoljo te nezgode malo tistiiti.

Skratka, sporočil mu je, da mu pošlje dva najemnika iz ogroženega srednjega krila.

Tedaj je pa Innokentij Ivanovič izjavil:

— S tem se ne morem strinjati. Stanujem tu že od začetka revolucije in ne dovolim, da bi delali z menoj take eksperimente.

— Po posebnem dovoljenju vas sploh ne vprašamo. Vaše dovoljenje za nas ni merodajno.

— Saj sem bolehen in nervozen inteligent in na noben način ne morem poslušati v svojem stanovanju ropota drugih ljudi. Saj že itak komaj vzdržim s svojo ženo, a če mi pošljete še dva ali tri najemnika, ne morem jamčiti za posledice.

— O vaših boleznih slišim prvič in sploh je vsaka beseda odveč, tovariš. Toda če ste že tako hudo inteligentni, si pa preskrbite in predložite hišnemu odboru izpričevalo o svoji bolezni, iz katerega bo razvidno, da res potrebujete večjo sobo.

Teh besed se je Innokentij Ivanovič navdušeno oklenil.

Takoj je hitel v svoje stanovanje, oblekel je dežni plašč in hitel po informacije, kako in kaj storiti, kje dobiti zdravniško izpričevalo in kateri komisiji predložiti izpričevalo.

Po te nujne informacije se je Innokentij Ivanovič tako mudilo, da je

v naglici pozabil zakleniti stanovanje.

A treba je še pripomniti, da je bila njegova žena baš v tem kritičnem času z mačko na izprehodu in da se ji še sanjalo ni, da se bo tok življenja nekoliko izpremenil.

Bodisi da je Innokentij Ivanovič slabo zaloputnil vrata, tako da so vzbujale mimoidočim gotove misli ali pa je kdo zavohal izredne okolnosti — skratka stanovanje zakoncev Barinovih so v naglici malo očistili. Niso ga očistili preveč, pač pa so nekatere stvari izgubili.

Grozen vrišč je zagnala madame Barinova, ko se je vrnila s svojo mačko domov. Na ženski krik se je zbrala vsa hiša. Sosede so polile gospo z vodo in jo spravile za silo zopet v človeško stanje. Po tem so jo začele tolažiti in naštevati ukradene stvari.

Izkazalo se je, da manjka kožuh, binokl, galoše in razna druga roba rodbinskega inventarja. In baš ko so takole naštevali, se je vrnil dobri Innokentij Ivanovič s svojega uspešnega lova za zdravniškim izpričevalom.

Treba je priznati, da je še dokaj junaško prenesel to grozno drano. Najprej je spodil iz svojega stanovanja zbrane najemnike, da bi mu pri priložnosti ne odnesli še zadnjega imetja. Potem je hitel kar v svojem mednarodnem plašču na policijo prijaviti zločin.

Ves naslednji dan je Innokentij Ivanovič zopet begal po svojih opravkih — dvakrat je bil pri preiskovalni instanci, potem je pa begal po vseh trgih, da se prepriča, če morda kdo prodaja njegove stvari.

Tudi naslednje dni Innokentij Ivanovič ni počival. Hodil je po komisarijatih in prosil, naj pošljejo k njemu preiskovalno komisijo, pa tudi sam je iskal po trgih svoje imetje.

Da bo nesreča še večja, je padel devetega dne po stopnicah in si izpahnil desno roko. Junaško je prenašal tudi ta udarec. Se ko je ležal na stopnicah, je glasno komandiral in delil povelja. Naročil je, naj pokličejo voz »nujne pomoči«, potem se je pa dal prepeljati v bolnico v trdnem pričrpanju, da je v polni meri storil svojo dolžnost.

A čez nekaj dni je Innokentij Ivanovič zopet hitel po nujnih opravkih, čeprav je imel obvezano roko. Zjutraj je begal po mestu, opoldne je hodil v bolnico, kjer so mu masirali izpahnjeno roko, zvečer je pa v krogu znanec tako rekoč raportiral o uspehih prejšnjih dni.

In glej, ta mož, ta inteligent, ki je bil izgubil tla pod nogami, se je v kratkem času temeljito izpremenil.

Poprej je imel tako žalosten obraz in blede polt, zdaj je bil pa lepo rdeč in sčkal se je, da nikoli tega. Lahko rečemo, da je bil popolnoma okreval na duhu in se izpremenil v energičnega, vrliga državljana. Ne da se pa reči, če bo držal ta duševni pogum vse življenje. Morda vzdrži. Vse bo pač odvisno od tega, kako uredi svoje zadeve.

Morda ga bo predsednik našega hišnega odbora tožil sodišču, ker ne plačuje najemnine. Ali pa ga preiskovalni organi znova pokličejo v zadevi ukradenih stvari. A morda si zloži še drugo roko ali izpahne nogo, ko bo znova begal po nujnih opravkih.

Ni pa izključeno, da umre srečen in zadovoljen. In pred smrtjo se bo spominjal vseh svojih opravkov, ki so napolnili njegovo življenje, te življenjske borbe, ki jo je tako pogumno nosil na svojih ramah. In zadovoljen pojde na oni svet.

Vse naše življenje je borba.

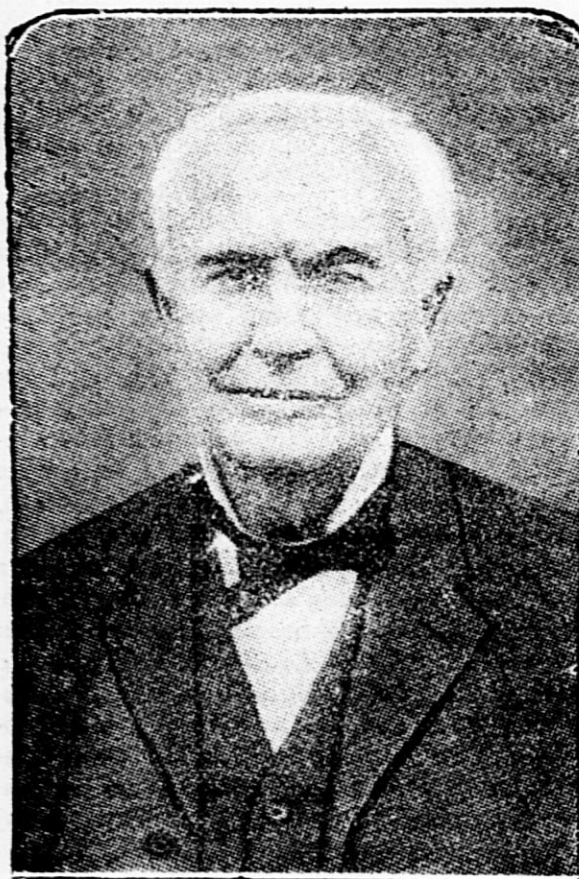
Zlati jubilej električne žarnice

Kratka zgodovina izuma, ki pomeni eno največjih dobrot za človeštvo

V ponedeljek 21. t. m. se bo ves kulturni svet spominjal najvažnejših izumov — električne žarnice. Dne 21. oktobra 1879, torej pred 50 leti, je Thomas Alva Edison s svojim asistentom Charlom Bachelorom opazoval blestečo luč svoje prve žarnice z ogljenim vlaknom pri napetosti 100 Voltov in z nepopisno radostjo je ugotovil, da je svetila žarnica celih 45 ur. S tem je bil važen problem razdelitve električne svetlobe v malih svetlobnih enotah za splošno uporabo praktično skoro že rešen. In res je električna svetloba v nekaj letih zmagoslavno prodrla po vsem civiliziranem svetu.

Proslava jubileja v Ameriki

Zelo svečano bodo praznovali 50 letnico električne žarnice Američani. Proslavo so organizirali Edisonovi sodružniki iz laboratorija v Menlo-Parku. Mnogi zavzemajo zdaj odlična mesta kot znanstveniki ali ravnatelji velikih industrijskih podjetij. Stara Edisonova garda se zbira vsako leto na Edisonov god in na zadnjem sestanku 11. februarja t. l. je sklenila svečano proslaviti zlati jubilej električne razsvetljave.

Thomas Alva Edison

Na posebno svečan način proslavi jubilej električne žarnice Edisonov najboljši prijatelj Henry Ford. V Dearbornu pri Detroitu, kjer je središče Fordovih podjetij, je ustanovil avtomobilski kralj »Edison School of Technology«, ki bo otvorjena 21. t. m. Poleg tega je dal Ford zgraditi v Dearbornu »mestec tehnike zgodovine«, kjer bo prikazan v naravni velikosti in v obratu ves razvoj in napredek tehnike. V Dearbornu je zgradil Ford tudi tehnični muzej, v katerem je v naravni velikosti rekonstruiran Edisonov Menlo-Park in Edisonov laboratorij, v katerem so vsi stroji in naprave, katere so rabili Edison in njegovi sodružniki. V ponedeljek odidejo po svečanem banketu Fordovi gostje v restavrirani Edisonov laboratorij, kjer bodo govorile svetilke na olje. Nad mizo bodo pa že pritrjene električne žarnice, kakršne je Edison izdeloval pred 50 leti. Edison požene stare generatorje in njegov slavni laboratorij zažari tako, kakor je zažarel pred 50 leti, ko je zasvetila prva električna žarnica.

Edisonova mladost in prvi uspehi

Ko je Edison pred 50 leti izumil prvo praktično uporabo žarnice, je bil star šele 32 let. Toda mož, katerega se bo spominjali te dni ves kulturni svet kot enega največ-

jih izumiteljev in dobrotnikov človeštva, je v mladosti stradal in trpel tako, da bi ne privoščil take usode niti svojemu največjemu sovražniku. Njegova podjetnost se je pokazala že v zgodnji mladosti. Že kot deček je sestavljal ročna tiskarna in izdajal je posebne novine za potujoče občinstvo. Novice je zbiral po kolodvorih in vlakih. Edisonove novine so izhajale v 300 izvodih in mladi novinar, tiskar in izdajatelj v eni osebi, je zaslužil mesečno do 40 dolarjev. Pozneje je postal železniški telegrafist. Njegova naloga je bila poslati vsake pol ure kontrolni signal do sosedne postaje. Edison je pa kmalu izumil brzojavni budilnik, ki je opravljal njegovo službo, tako da je lahko sam mirno študiral.

Tu se začne doba njegovih izumov. Izumil je električni števec glasov za parlament in aparat, ki je beležil na borzi tečaje. Parlament in borza sta se mu zdeli važna činitelja in zato se je posebno zanimal za ti dve ustanovi. Pozneje je izumil metodo brzojavljanja po eni žici v obeh smereh, in to je bil začetek njegovega gmotnega blagostanja. Aparat, ki je na newyorški borzi beležil tečaje in jih brzojavno pošiljal v svet, je pa imel nekega dne smolo, da se je oddajni aparat pokvaril. In baš ta dan je vladalo na borzi nervozno razpoloženje. Abonent, ki je postal nestrpen misleč, da jih hočejo verjetno ocajati. V splošnem razburjenju se je ponudil mladi Edison, da aparat v eni uri popravi. To se mu je v polni meri posrečilo in za nagrado je dobil službo z mesečno plačo 300 dolarjev. Njegova slava kot izumitelja se je neverjetno dvignila, ko je izumil avtomatični brzojavni aparat, s katerim se je dalo brzojaviti 1000 besed v minuti. Tedaj je imel Edison že dovolj sredstev, da je uresničil eno svojih največjih želja — zgraditev lastne tovarne. V Menlo-Parku je Edison izumil mikrofoni in 20. avgusta 1879 je v Senatu demonstriral javno prvi nemoten telefonski pogovor. Edison je bil tudi prvi, ki je zaklical po telefonu: Halo! Čestitljivi starček, ki je praznoval letos v februarju 92. rojstni dan, je še vedno žil in zdrav.

Prvi pionirji električne razsvetljave

Ideje in problemi krožijo v gotovem razdobju napredka tako rekoč po zraku in naravni razvoj sam nastavi pred njihovo rešitev, toda baš ta rešitev traja navadno leta in leta. Pred dobrih 60. leti je šlo za električno razsvetljavo, zdaj se pečajo izumitelji z barvnimi in govorečimi filmom, a v bližnji bodočnosti pride morda na vrsto brezžično prenašanje električne energije. Izumitelj ni oni, ki idejo prvi izreče ali ki jo skuša uresničiti na praktično nemogoč način, marveč samo oni, ki najde praktično rešitev. In zato je Edison izumitelj električne žarnice. Na tem polju je pa imel mnogo predhodnikov. Saj je bilo že takoj splošno, ko se je pojavila elektrika, znano, da se žica pod vplivom električnega toka razbeli in zažari. Belgijski učenjak Jobart je l. 1838 predlagal, da bi rabili za razsvetljavo koščke oglja, pritrjene na žico v brezžičnem prostoru. L. 1840 je sestavljal angleški fizik Grove »prvo žarnico s kovinastim vlaknom« — platinasto žico je vtaknil v stekleno cevko, stoječo v posodi z vodo, tako da je v cevko ni mogel prodirati zrak. Spustil je električni tok, žica se je razbelila in zažarela. Pet let pozneje je sestavil Američan Goebel slično žarnico z ogljenim vlaknom.

To so bili sicer zelo zanimivi fizikalni poskusi, toda čez nekaj minut je vlakno pregorelo in žarnica je ugasnila. V tem času so poznali ljudje že prave električne svetilke, ki so pa svetile samo nekaj minut. Američan Starr je sestavljal žarnico z ogljem in l. 1846 je svoj izum uspešno demonstriral v Londonu. Predno je pa izpopolnil svojo žarnico, je umrl. Izmed dru-

gih pionirjev električne razsvetljave naj omenimo samo Angleža Staita in Watsona ter Ruse Lodigina, Kozlova in Bulgina. Močno se je približal cilju Anglež Swan, ki je že l. 1850 sestavljal žarnico, s trakom zoglenega papirja, pozneje je pa rabil namesto papirja bombaževino. Ni dvoma, da bi bil Swan izumil električno žarnico, da ga ni tik pred ciljem prehitel Edison.

Prvi poskusi

Edisonu je dal pobudo za izum električne žarnice njegov prijatelj Wallace, ravnatelj tovarne v Ansonii. Wallace je bil v Ameriki pionir električnih obločin. Leta 1874 je postavil v Ameriki prvi dinamo, leto pozneje je pa sestavljal prvo obločno svetlo sistema. Njegov sodružnik je bil Farmer, s katerim je začel Wallace izdelovati dinamo. Enega je podaril Edisonu za njegov laboratorij v Menlo-Parku. Edison je dobil od Wallacea tudi več obločin, toda nobena ni svetila v njegovem laboratoriju, kajti Edison je imel samo plinovo razsvetljavo. Pač pa je dinamo v Menlo-Parku pogosto obratoval in napajal je tudi prvo Edisonovo žarnico. V septembru 1878 je Edison posetil Wallacea in proučil njegove obločnice. Izjavil je, da ga namerava na polju električne razsvetljave posekati, češ, da ne deluje v pravi smeri. Po povratku v Menlo-Park se je lotil Edison dela. Najprej je temeljito proučil plinovo razsvetljavo, potem je pa začel eksperimentirati z žarnico. Pravi, da je tako vestno beležil vse podrobnosti svojih poskusov, da je napolnil 200 zvezkov, obsegajočih 40.000 strani. Človeštvo se ima zahvaliti za električno žarnico bolj Edisonovi živavosti in vztrajnosti, nego srečnemu naključju ali genialnosti.

Prva Edisonova žarnica

Prva uspešna in trpežna Edisonova žarnica je imela vlakno iz bambusa, katerega je dobavljal Edisonu japonski kmet. To vlakno so rabili za izdelovanje Edisonovih žarnic celih devet let, pri nekaterih specialnih vrstah žarnic pa celo do leta 1908. Takoj splošno je pa začel Edison porabljati umetna vlakna iz tlačen celuloze. To vlakno so izpopolnili na ta način, da so ga ob visoki temperaturi zogleli. Tako je nastalo metalizirano vlakno, ki je imelo mnogo večji odpor in ki je bilo v lastnosti podobno kovinskemu vlaknu. Ogljeno vlakno ima namreč to neprijetno lastnost, da se pri visoki temperaturi drobni delci razprše po bruški in obvisijo na steklu, tako da steklo počrni. Pri metaliziranem vlaknu je bil ta nedostatek mnogo manjši. Prvotno so se rabile skoro izključno žarnice z ogljenim vlaknom, toplota žarečega vlakna je znašala okrog 1800° C, povprečna poraba na eno svečo v prvotnih Edisonovih žarnicah je znašala 4,5 W, pozneje 3 W, v žar-

Edison kot novinar

kakor da omedlevala. Potem se je sesedel v naslanjač, iztegnil je noge in odprl usta.

Končno se je ozrl na Hepburna in oči so se mu srdito zaiskrile.

— Radi bi vedeli, čegavo delo je to? — je vzkliknil in pokazal s prstom na mrtveca. — Neville Greya! Saj sem vam rekel, da Neville Grey še živi!

Hepburn je stopil k vratom.

— A vi, gospod Colens, — je dejal mirno, — ste največji lažnjivec, kar sem jih kdaj poznal.

Kakor bi trenil z očesom, se je odvetnikova zunanost izpremenila. Planil je pokonci in oči so se mu divje zasvetile. Segel je z roko v žep. Toda v skoku je bil Hepburn pri vratih, planil je v vežo in hitel po stopnicah v prvo nadstropje.

Od trenutka, ko je stopil v jedilnico h Colensu, je vedel, da bo glavna ovira na begu orjak, ki je stal na straži pred vežnimi vrati. Ta čas, ko je poslušal Colensove laži in se delal, kakor da vse verjame, je razmišljal o možu pred vrati. Vedel je, da mora na vsak način najti pretezo, da odnese luč iz predso-

be, da bi mogel bežati v tem.

Hiteč po stopnicah v prvo nadstropje je slišal, kako lomasti orjak počasi za njim. Kar je počil strel in vošč je zadonelo po vili. Ko je bil že v prvem nadstropju, je slišal, kako Colens v veži zapoveduje svojim pajdašem, naj strogo pazijo, da deklo ne uide.

Malce je manjkalo, da Hepburn ni padel čez stol. Dvignil ga je in tresnil na stopnice za seboj. Začel je bojesten krič; toda koraki niso utihnili. Orjak se ni dal zadrti.

Hepburn je planil naprej, odprl je vrata, jih zaloputnil za seboj in skočil

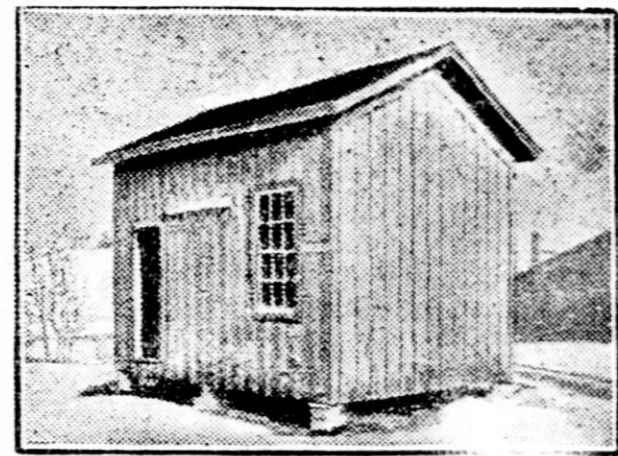
knih z metaliziranim vlaknom pa že samo 2 W. Žarnice so svetile do 1000 ur.

Drugi štadij razvoja

Za drugi štadij v razvoju žarnice lahko smatramo Nernstovo žarnico, v kateri je bilo vlakno iz thoria, odnosno zirkona. To vlakno je bilo pa treba segreti na 600 do 700° C, predno je zažarelo. Fizikalno je Nernstova žarnica zelo zanimiva, praktično pa preveč komplicirana. Zato je pomenila v celotnem razvoju samo neznatno epizodo in konstrukterji so začeli operirati s kovinami, ki se dajo težko raztopiti. Prva taka kovina je bil osmium, ki se topi šele pri 2500° C. Vlakno iz te kovine je napravil l. 1901 znani izumitelj plinov žarnice Karel Auer. Vlakna, narejena na kompliciran način iz zdrobljenega osmija, so bila kratka in zelo krhka. Ko je vlakno zažarelo, je postalo mehko in zato je bilo treba ravnati z žarnico zelo previdno. Če se ni pokvarila, je svetila do 2000 ur. Povprečna poraba električne energije je znašala z eno svečo 1,5 W.

Zadnji štadij razvoja

Leta 1904 je bila izdelana v laboratoriju Siemens-Halske v Berlinu tantalova žarnica. Kovina tantal se topi šele pri 2770° C in iz nje se da napraviti prožna in trdna žica. Toda odpor tantal je razmeroma zelo majhen in zato je morala imeti žarnica zelo dolgo vlakno. Žarnica je svetila okrog 800 ur in povprečna poraba električne energije je znašala približno toliko, kakor pri žarnici — vlaknom iz osmija. Wolframove ali tungstenove žarnice onega časa pomenijo zadnji štadij razvoja. Wolfram se topi pri 3030° C, toda ta kovina je zelo krhka in zato je bila izdelava vlaknen sploščka zelo težka. Wolframovo žarnico je napravil prvi dr. Just l. 1906. Wolframove žarnice se rabijo zdaj splošno in zadnji napredek so žarnice, polnjene s plinom, ki jih je izumil l. 1913. Američan Langmuir. Edison

Prvi Edisonov laboratorij

je izžgal iz hrške po možnosti ves zrak tako, da ogleno vlakno tudi pri veliki vročini ni moglo zgoreti. Kovina wolfram se pa pri visoki temperaturi spremeni v paro in prah tako, da postane hrška črna. Da to prepreči, je Langmuir najprej izžgal iz žarnice zrak, potem jo je pa napolnil z nevtralnim ali inertnim plinom, ki se z vlaknom žarnice ne spaja. Taka žarnica se lahko močno segreje, pa se vlakno ne razprši. Langmuir je uvedel tudi novo obliko žarnice, in sicer okroglo ali celo ploščato z vlaknom v obliki spirale ali vijaka. Wolframove žarnice, v katerih ni zraka, se izdelujejo zdaj samo do 50 sveč, dočim dosežejo z nevtralnim plinom polnjene žarnice 4000 sveč. Kako mogočno se je razmahnila v 50 letih električna žarnica, priča razvoj te industrije v Ameriki, kjer imajo zdaj stroje, ki izdelujejo dnevno 50.000 električnih žarnic.

Žarnica bodočnosti

Kot bivši telegrafist je delal Edison počasi in podnevi. Zadoščala mu je ura počitka, pa je lahko delal zopet celih 23 ur. Enako marljivost je zahteval tudi od svojih sodružnikov in imel je srečo, da je našel moža, ki so podredili ideji svojega mojstra vse svoje osebne interese. Edison je pa imel tudi to srečo, da mu je bil na razpolago dobro opremljen laboratorij in dovolj denarja. In baš v tem je vsa Edisonova genialnost. Dobro bi bilo, da bi Edisonov primer pokazal pravo pot onim, ki

imajo mnogo denarja in ki hočejo svoj kapital povečati na pošten način. Problem električne razsvetljave še zdaj ni v polni meri rešen. To je potrdil sam Edison, ki je nedavno izjavil:

»Noben izum ni popoln in tudi sedanja električna žarnica še daleč ni popolna. Ideal je električna razsvetljava brez toplote, a do tega cilja je še dolga pot. Sedanja žarnica je najcenejši tip, kakršen je bil kdaj izdelan, toda bodočnost nam prinese še cenejšo žarnico. Nekateri pravijo, da mora biti žarnica bodočnosti vzor kresnice. Kolikor se tiče hladnosti njene svetlobe, se strinjam, toda težko bi razločevali barve, če bi nam svetila tisočsvetna kresnica. To bi bila zopern žoltozvalna svetloba. Napoč pa dan, ko bomo lahko posneli kresnico, ne da bi posneli njeno neprijetno barvo. To bo zahtevalo mnogo raziskovanj, mnogo poskusov in mnogo noči napornega dela, gotovo se pa najdejo ljudje, ki bodo ponovili naš uspeh iz l. 1879.«

Besedovskega vabijo v Hollywood

Zanimanje za legacijskega svetnika sovjetskega poslanstva v Parizu Besedovskega, ki je pobegnil iz poslaništva, se še ni poleglo. Postal je čez noč slaven, toda slava mu že preseda. Radovedneži ga neprestano oblegajo. Zadnje dni je sklenil omejiti sprejemne posetnikov in počivati. Francoski pravniki se zelo zanimajo za konflikt med sovjetskimi poslaništvom in Besedovskim. Obe stranki namreč pravita, da bosta tožili. Sovjetska mislja je hotela tožiti Besedovskega zaradi poverbe. Besedovski pa zaradi krive obdolžitve sovjetskih zastopnikov. Konflikt je tudi iz juridičnega vidika zelo zanimiv. Sovjetski poslanik v Franciji Dovgalevski je nazval v oficijelni izjavi Besedovskega defraudant. Besedovski ima pravico po zakonu iz leta 1881 iskati zadoščanja pri sodišču. Dovgalevski je pa kot diplomat nedotakljiv in ne more biti sojen. Besedovski bi lahko tožil sovjetsko agencijo, da je širila v javnosti izmišljene vesti, toda agencija je reproducirala vesti, ki so bile krite z avtoriteto poslanika tuje države. Zato je malo verjetno, da bi prišel konflikt pred sodišče.

Besedovskega so oblegali zadnje dni v hotelu fotografi, novinarji, politiki in drugi radovedneži, čeprav je bil bolan. Poseti ga je tudi zastopnik neke ameriške filmske trdnice in mu predlagal, naj takoj odpotuje v Hollywood, da bi v ateljeju pomovil za film svoj bog iz sovjetskega poslaništva. Zastopnik ameriškega filmskega podjetja je izjavil, da bo postavljena točna kopija sovjetskega poslaništva v Parizu v Hollywoodu v štirih dneh, da bodo zgrajena po točnih načrtih tudi sosedna poslopja in obe steni, kateri je Besedovski prepežal. Kljub visokemu honorarju je Besedovski ponudbo odklonil.

Zaničevani samci

Na otoku Fidži je razširjena vraža, da ustavi vsakega samca po smrti na poti v raj bog in ga izroči groznim pošastim, da ga mučijo in kaznujejo, ker se ni hotel oženiti. V Indiji veljajo zakrknjeni samci za zločince, ki niso nikoli in nikjer varni, kajti možje in žene ravnajo z njimi zelo kruto. Pri Kafrih stari samci sploh nimajo nobenih pravic. V Mehiki ostržejo v znak sramote lase vsakemu moškemu, ki se noče oženiti. Tudi na Kitajskem in Japonskem zaničujejo stare samce. Na Kitajskem se skoro ni mogoče ogniti zakonskemu jarmu, kajti tam se poroče celo duše umrlih fantov in deklet, ki dosežejo starost, v kateri bi se poročili, če bi bili živi.

hoče na vsak način dohitevatj dogodke zadnjih minut.

Potem so zaškrpala tla v spalnici za njim. Nekdo se je plazil k oknu, da bi presenetil begunca v njegovem skrivališču.

Bilo je neobhodno zganiti se. V miru je bila še večja nevarnost nego v gibanju. Po vseh štirih se je plazil Hepburn pod prizidkom, dokler ni mogel več naprej. Bil je še nekaj komolcev od roba strehe nad prizidkom. Bilo je že dovolj svetlo, da je lahko videl silueto moža, ki se je izprehajal po dvorišču pod njim.

Hepburn je vstal. Vedel je, da se postavi ob steni za tarčo možu, prežečemu pri oknu spalnice. Toda drugega izhoda ni videl.

Kar je počil nov strel. Hepburn se je pa še pravočasno sklonil, da bi ga kroglja ne zadela. Slišal je, kako mu je zažvižgala nad glavo in oplazila veje bližnjega drevesa. Videl je, kako je planil mož na dvorišču naprej, da bi mu zagradil pot. Hepburnu se je posrečilo ohraniti ravnotežje, ko je padel na travo in odskočil še korak nazaj.

Mož ni dovolj pazil nani. In to je bilo Hepburnu dobrodošlo. Planil je naprej, da uide lopovom, obenem je pa potegnil iz žepa železno kljuko. V istem hipu se na vso moč zamahnil in neznanec se je opotekel pod udarcem težke kljuke.

Skušal je navalliti na Hepburna, toda v naslednjem hipu se je prijel z obema rokama za glavo, zamoklo je vzkliknil in se zgrudil na tla.

Obžalujem, starina, — je zamrmral Hepburn. — Izroči to svojemu šefu in pozdravi ga v mojem imenu.

Augustus Muir

19

Črna maska

Roman

Odvetnik je vstal in se ozrl na Hepburna.

— Zdaj sem vam zaupal vse, gospod Hepburn, in upam, da moglega zaupanja ne boste zlorabili. Predlagam, da pokličeva policaj in da mu odkrito poveste, kako so vas zapletli v to umazano afero. Dovolite?

— Dovolim vse, je zamrmral Hepburn.

— Odvrmem od vas vsako skrivnjo, — je nadaljeval odvetnik, — in dokazem, da ste nedolžni, dasi se bojim, da boste pozneje klicani na policijo za prič. Toda o tem bova govorila pozneje. Preostaja še vprašanje kombinacije ključavnice na vratih jeklene dvorane. Policija se zanima za njo prav tako, kakor jaz. Ste bili navzoči, ko jo je deklet izpremenilo?

Hepburn ni odgovoril. Sesedel se je v naslanjač pri mizi in se prijel za glavo. Zagledal se je v tla in videti je bilo, da se bje v njem hud boj. Stisnil je pest in udaril po mizi. Kar je dvignil glavo, kakor da se je nečesa ustrašil.

— Prosim? Ključavnica jeklene dvorane? Obžalujem, toda v tem pogledu policiji ne morem postreči. Gospodična — zaprla mu je sapo pri njenem imenu, kakor da mu je neprijetna še sama misel na njo — samo gospodična Grey pozna to kombinacijo in ... Umolknil je in se ugriznil v ustnico.

— Policija lahko napravi z njo kratek proces, ko boste zaslišani vi, — je pripomnil Colens. — Cullingsu nasvetujem, naj vas pusti pri miru. On ima tu motociklista. Lahko ga pošlje v vas po avto, ki vas odpelje nazaj v mesto. Mislim, da ste odslužili avto, v katerem ste se pripeljali sem. Da ne pozabim, da sem na vašem mestu, bi povedal policiji vse, kar vem.

Odvetnik je prijazno prikimal z glavno.

— Odkrito ste govorili z menoi, gospod Colenso, — je dejal Hepburn in vstal. — Je pa nekaj, kar bi morali vedeti. V mislih imam tega Marklova. Ste bili osebno znani z njim?

— Da, enkrat sva se srečala in sicer ko sem govoril z inspektorjem Cullingsom v Haymarket hotelu.

— Ali bi vas presenetilo, če bi ga znova srečali — tu?

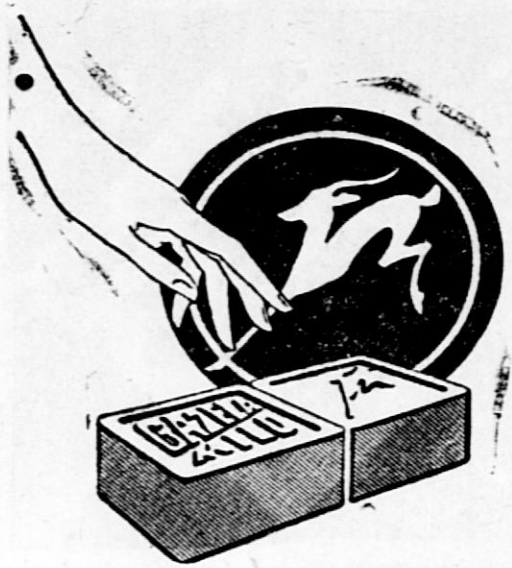
— Bojim se, da ste prišli malo prepozno, gospod Hepburn. Razen če se skriva tu v vili. Toda tu bi se našlo marsikaj, o čemer Marklow ni govoril in policija čaka samo na Cullingsovo povelje, da vilo preišče.

Molče je stopil Hepburn k vratom, odprl jih je, vzel je luč, stoječo v veži na mizi, in stopil z njo v sprejemnico. Odvetnik je presenečeno pogledal in stopil za njim.

— Izvolite za menoi, — Hepburn je stopil k mizi, postavil je luč na mjo in se obrnil k odvetniku.

Colenso se je ozrl po sobi, potem se je pa ustavil njegov pogled na truplu v naslanjaču. Stopil je korak nazaj in obstal kakor vkopan. Kri je izginila iz njegovega obraza, ki je postal podoben mrličevemu obrazu v naslanjaču.

— Lovil je sapo in mahal z rokami,

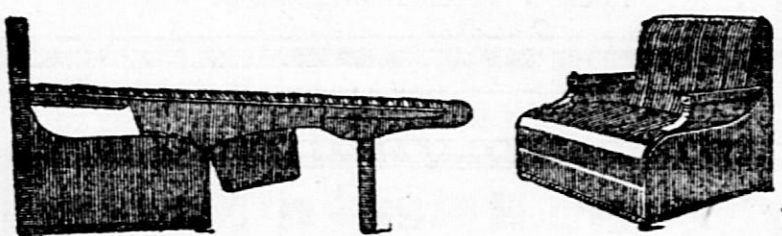
Pravilna odločitev!

Poleg vode igra pri pranju največjo vlogo tudi milo. Uspeh pranja je odvisen od njega, vsled česar je v interesu gospodinj, da kupuje najbolje. — Tako milo, ki vzdržuje vse dobre lastnosti je poznano terpeninovo

milo Gazela

po katerem sega danes na stotisoče gospodinj!

SPALNI FOTELJI

IN KANAPEJI

patent otomane v najnovejših oblikah in najkvalitetnejši izdelavi dobite samo pri

RUDOLF SEVER, Marijin trg 2

Klavirji!

Svarim pred nakupom navidezne blaga, cenih klavirjev!

Kupujte na obroke

od Din 400.—

prve svetovne fabrike: Bösendorfer, Steinway, Förster, Höpfl, Stiglitz originali, ki so nesporno najboljši (lahka, precizna mehanika). Prodaja jih izključno le sod. izvedenec in biv. uč. Glasbene Matic

Alfonz Breznik

Mestni trg 3

Najcenejša posojevalnica.

1000 dinarjev Vam plačam, ako Vaše bradavice, kurja očesa,

Krušno moko

in vse mlevske izdelke vedno sveže dobite pri

A. M. Zorman

Ljubljana, Stari trg 32

PUH - PERJE

R. MIKLAUČ LJUBLJANA

1000 dinarjev Vam plačam, ako Vaše bradavice, kurja očesa,

DR. NIC. KEMENY, Košice — Kaschau, —
Poštni predal 12/R5 ČSR.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah. Za odgovor znak! — Na vprašanja brez znakov ne odgovorjamo. — Najmanjši oglas Din 5.—

Ajdov med

najčistejši, prodaja 25 Din kilogram

Jandl, Rožna dolina X, 12. 2251

Delikatesa

Marija Kaluža, Sv. Petra cesta 24, prej Marijin trg 8., priporoča priznano dobro šunko, čajno maslo, pecivo in druge delikatese. 2245

Klavirje

strokovno uglašuje in popravlja G. JURASEK, Ljubljana, Ključavničarska ulica 3, Mestni trg 22. 92-L

Stanovanje

Štirih sob, kopalnice in priskljin, v centru mesta, išče dobra, mirna stranka treh oseb za februar pod: Poštni predal 41. 2262

Otomane

divane, salonske garniture, fotelje, peresnice, modroce dobite najbolje in najceneje pri F. Salovic, Ljubljana, Stari trg 6. 2261

Tražim

KOŠARČKU ROBU. Cilj, ponude na Josip Svarcenberg, Kustošija 4, Zagreb. 2252

Želodčno tinkturo

preizkušeno, proti zaprtju in drugim težkostem želodca priporoča dr. G. Piccoli, lekarnar v Ljubljani. 87-L

2 natakariči

iščeta mesto na deželi — kjer bi prevzeli na račun. Nastop s 1. novembrom. — Naslov: Ivica in Bina, Ruše, pošto ležeče. 2193

Dobro kuharico

srednjih let, sprejemno takoj. Plačene ponudbe na Rudarsko kanti-no, Velenje št. 27. 2250

Razne jermenice

vele, konzole, ležaje, traverze, razne sesalke za vodo od 2—3 cole svetlobe, razne sesalke za zrak (Luftpumpe) manjše in večje, motorje (Gleichstrom) 4 in pol do 6, 30 in 60 konj. sil, ki se lahko porabijo za dinamno, železne stopnjice, stojala iz litega železa in razna vrstena iz litega železa, prodam. — Ogledati v bivši pivovarni Laško pri Celju. 2249

Družba »Mirja«

Dunajska cesta 46

Trboveljski premog

Štezijski premog

KOKS za industrijo

in kovače

KOKS za centralne kurjave

OGLJE

DRVA najboljšje kvalitete

Telefon št. 2920

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

Mlin v Slavoniji

z 2 pari kamnov in 4 pari valjar-lev ter pomožnimi dvigali — v plodonosnem kraju prodaja Ivan Kruljić, Andrijevci. 2191

20% -ne kronske bone

cupuje Pučka štedionica, založni zavod d. d., Osijek, Desetčina ul. št. 27. 70-L

Pohištvo

še dobro ohranjeno (2 mizi, stoli itd.) prodam zaradi selitve. Gorupova ulica št. 3, pritličje, levo, od pol 2. do 4. popoldne. 2230

Prodajam vilo

v Ljubljani na zelo ugodnem kraju z vsem komfortom in velikim vrtom za okroglo 1.000.000 Din. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 2224

Na obroke

kupite po originalnih cenah vse predmete, ako se obrnete na Kreditno zadružno detalnih trgovcev, Ljubljana, Cigaletova ul. 1. 80/L

Gostilna Kramar

Dolenjska cesta, toči pristna nova dalmatinska vina po 12 Din. Dobro se domače krvavice. 2256

Gospodična

čez dan zaposlena, se sprejme na hrano in stanovanje za mesečno 600 Din v gostilni Sv. Jakoba trg št. 5. Istotam se sprejmejo abonenti na hrano. 2258

Notar. kandidata

s prakso ali tudi začetnika sprejme notar v Metliki. Plača po dogovoru, nastop takoj. Ponudbe do 1. novembra t. l. na Franceta Ranta, notarja v Velikih Laščah. 2240

Sadno drevje

vseh oblik in vrst, vrtnice konfe-re, perene, okrasno grmičevje, vrba žalujka, clematis, dahlie, Egu-ster da najlepše žive meje in drugo. Cenik brezplačno. M. Podlogar, drevesničar in vrtnar, Dobrna pri Celju. 2121

POSEST

Realitetna pisarna, družba z o. z.

Ljubljana,

Miklošičeva cesta 4.

odda v najem sledeča stanovanja:

Dvosobno, kabinet, pritlikline, Bežigrad, Din 1000.

Trisobno, kopalnica, komfort, 5 minut od Bleiweisove ceste, Din 750.

Dvosobno, balkon, pritlikline, za december, nedaleč Tabora, Din 1000.

Enosobno, pritlikline, Udmat, Din 400.

Štirisobno, komfortno, mesto, Din 2000.

Štirisobno, pritlikline, mesto, Din 1200.

Dvosobno, Mirje, Din 800.

Dvosobno, Moste, Din 700.

Dvosobno, Sp. Šiška, Din 900.

Trisobno, Šiška, Din 800.

Enosobno, Bežigrad, Din 400.

Poleg tega še več trgovskih lo-kalov, sob s štedilnikom, meseč-nih sob itd., v mestu in predmest-jih.

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

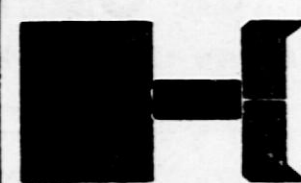
2250

2250

2250

2250

Za zimske suknje

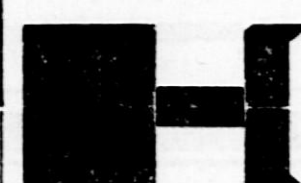

najmodernejša angle-ška in češka suknja

PRI NOVA K-u spec. trg. suknja

LJUBLJANA — Kongresni trg 15.

Največja izbira in najceneje.

Oglejte si zalogo na vsak način!

Zelo prikupna nova hišica

zrta z opek, 2 lepi parketirani sobi, 1 kabinet, velika kuhinja, električna razsvetljava, dve kleti, lepa stavbna parcela bo na prodaj

Vilo »Visoko«

na Golovcu, s 7 lepi zemlji in vsemi pritliklinami, povsem renovirano, s krajevno pravico takoj od-dam v najem solidnemu restavra-terju ali dobri stranki kot stano-vanje. Ponudbe na upravo graščine Ruda, pošta Loka pr. Zid. mostu. 2247

„POSEST“

Realitetna pisarna, družba z o. z.

Ljubljana,

Miklošičeva cesta 4.

prodaja:

Vilo, dvodružinsko, mestni del Rožne doline, enonadstropno, no-vozidano, 880 kv. m vrta, s takoj prostim stanovanjem, Din 210.000.

Vilo, enonadstropno, novozidano, komfortno, eno-oz. dvodružinsko, 7 sob, vse pritlikline, 5 minut od Marijinega trga, Din 360.000.

Hišo, enodružinsko, 3 sobe, kuhinja, klet, 2500 kv. m zemljišča, skupno 3 stavbne parcele, Sp. Šiška, Din 200.000.

Vilo, novozidano, dve dvosobni, dve enosobni stanovanji, elektri-ka, vodovod, vrt Kodljevo, Din 185.000.

Hišo, enodružinsko, 3 velike so-be, kuhinja, vodovod, elektri-ka, 1700 kv. m vrta, Šiška, Din 170.000.

Hišo, enonadstropno, 6 stano-vanji, 1500 kv. m vrta, Trnovo, Din 225.000.

Hišo, enonadstropno, vili slično, 4 stanovanja, 650 kv. m vrta, Sp. Šiška, Din 255.000.

Stavbišče, 1200 kv. m, Bežigrad, po Din 45.

Parcelo 2600 kv. m, Vodovodna cesta, po Din 30.

Hišo, vpeljana gostilna, v poslop-ju 9 sob, kuhinja, pritlikline, sadni vrt, travnik, njive, gospodarske poslopje, ves komplet gostilniški, sobni inventar, vse v dobrem stan-ju, pri Rakeku, Din 130.000.

Hišo, novozidano, 2 sobi, kuhinja, pritlikline, vrt, njive za 7 me-ričkov posestva, pri Kamniku, Din 53.000.

Hišo, enonadstropno, zidano z opek, krito, gospodarska poslop-ja, 1000 kv. m vrta, pri Igu, Din 30.000.

Poleg tega večje število hiš, vil, trgovskih, gostilniških objektov, v Ljubljani, na deželi, kmečka po-sestva, stavbišča, v mestu in pred-mestjih, po najugodnejših cenah.

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

2250

Slabi zobje

kvarijo najljepši obraz. Neprijeten duh ust je zopra. Oba hibi odstranite z uporabo krasno osvežujoče Chlorodont-paste. Zobje dobijo krasen sijaj slonovine, posebno z uporabo zobčaste Chlorodont-ščetke, ker ista čisti zobe tudi na njih stranicah ter odstranjuje ostanke jedi, ki povzročajo gnulobo. Poskusite najprej z malo tubo Chlorodont-paste, ki stane Din. 8.— Chlorodont-ščetka za otroke, za dame (mehke ščetine), za gospode (trde ščetine). Pristno samo v originalnem modro-zelenem omotu z napisom Chlorodont. Dobiva se povsod. — Poslijte nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvojnica Zlatorog, Oddelek Chlorodont, Maribor. 7

Ocarinjenje

vseh uvoznih in izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi: RAIKO TURK, carinski posrednik. LJUBLJANA, Masarykova cesta št. 9 (nasproti carinarnici). Revizija pravičnega zaračunavanja carine po menzi deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

Dvokolesa najboljših svetovnih znamk v veliki izbiri zelo poceni. Najnovejši modeli otroških vozičkov, od preprostega do najfinjšega, in igrači vozički v zalogi. Več znamk šivalnih strojev najnovejših modelov, deli in pnevmatika. Ceniki franco. Prodaja na obroke.

«TRIBUNA» F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovsk. c. 4.

ŠIVALNI STROJI

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne — 15-letna garancija — Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno. PISALNI STROJI «ADLER» — «KOLESA» iz prvih tovarn «Dürkopp», «Stryia» — PLETILNI STROJI vedno v zalogi — Posamezni deli koles in šivalnih strojev. — Daje se tudi na obroke — Ceniki franco in zastoni.

IVAN JAX i SIN, LJUBLJANA, Gosposvetska 2

Krasne kodre

neomejeno trajne pri vlažnem zraku ali potu dosežejo dame in gospodje brez škari kodral s HELA-KODRALOM. Tudi najlepši bubikopi se polepša s Helo, ker je nepotrebna vsaka ondulacija. Velik prihranek na času in denarju, pospešuje rast las. Vaša podoba Vas bo iznenadila. Takoj po uporabi obilo onduliranih kodrov, krasne frizure. Mnogo zahvalnic. Posebno gledališke umetnice so polne hvale. Cena Din 12.— (3 steklenice Din 28). 2180

Dr. Nik. Kemény. Košice, poštni predal 12/232 (ČSR).

„SIDOL“

najboljše sredstvo za čiščenje in poliranje vseh vrst kovin

„SIRAX“

se uporablja za čiščenje celokupnega jedilnega in kuhinjskega pribora, vsakovrstne posode, cinaste, lesene, pločevinaste in emailirane, kopalne kadi, stopnice i. t. d.

„AZUROL“

najboljše tekoče indigo priložilo.

Dobivajo se povsod.

Pazite na ime in znamko!

Založba »Luč« v Ljubljani

Za dolge jesenske večere priporočamo ljudski roman Iv. Podržaja

Martin Brbek

Cena Din 20.—

Dobi se v knjigarni Tiskovne zadruga v Ljubljani in Mariboru

Zahtevajte brezplačen prospekt in čekovno položnico pri Založbi »Luč«, Ljubljana, poštni predal V.

DELNICE

ex Österr. Boden Credit Anstalt

kupi upravnistvo, MERKUR LJUBLJANA, Večna pot 5. Telef. 3052

Stoewer

srednji pisalni stroj za potovanje in pisarno, konstrukcija in material prvovrstna. Plačilne olajšave.

Lud. Baraža, Ljubljana, Šelenburžova ulica šte. 6

Telefon šte. 2980

Makulturni papir

kg à Din 4.—

prodaja urava »Slov. Naroda«

ELEGANTNA

•DAMA•

KUPUJE

•ZA PLAŠČ•

VEDNO

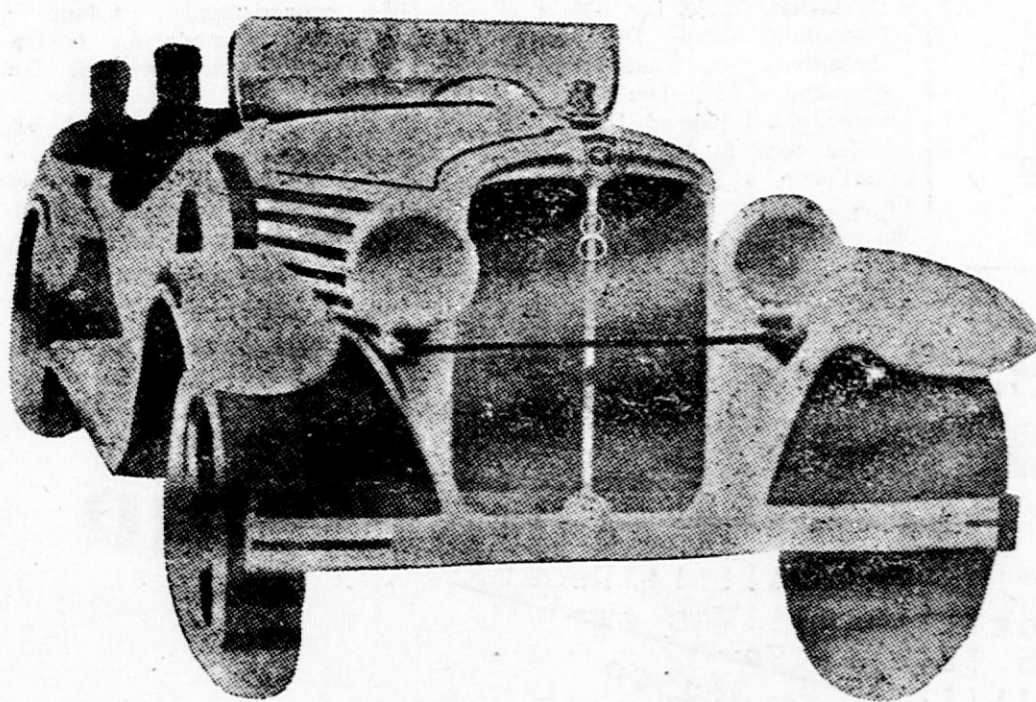
•NAJMODERNEJŠE VZORCE•

OGLEDITE SI

•NAŠO BOGATO IZBIRO•

A. & E. SKABERNE

LJUBLJANA

Stoewer

cil. 8 cil.

VOZ

za alpske dežele.

GLAVNO ZASTOPSTVO:

C. WEBER & Co., Mureck - Graz AVSTRIJA.

Iščemo zastopnika za Dravsko banovino.

Inserirate v »Slov. Narodu!«

Opozorilo!

Pri nakupu šivalnih strojev ne glejte na ceno, temveč na najboljše znamko in to je PFAFF!

Pfaff šivalne stroje

za rodbino, obrt in industrijo z večletno garancijo, kupite ugodno in tudi na obroke pri trvdki

IGN VOK, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 7

ali v podružnici Novo mesto.

Pouk v vezenju brezplačen!

Gritzner, Adler in Kayser

šivalni stroji ter kolesa so najboljša v materialu. Lepe opreme, ugodni plačilni pogoji — Istotam švicarski pletilni stroji „DUBIED“ edino pri trvdki

JOSIP PETELINC * LJUBLJANA OB VODI POLEG REŠERNOVEGA SPOMENIKA T. L. 2913

Najboljši brnski blagovi

Zaamčeno čistovolneno

moške in damske blagove

zadnjih novosti za

jesensko in zimsko sezilo

razpošilja starorenomirana ZALOGA TVORNICE SUKNA

Siegel - Imhof — Brno

Palackého tř. 12, Češkoslovaška.

Največja izbira. Najnižje tvorniške cene. Najsolidnejša izvršitev vseh naročil. Na zahtevo vzorci zastoni in poštne prosto

VABILO

na izredni občni zbor

ki ga bo imela

Elektrarna Šofa Loka in okolica d. d.

dne 3. novembra 1929 ob pol 12. uri v mestni dvorani v Školji Loki, Glavni trg št. 121.

DNEVNI RED:

1. Poročilo predsedništva.
2. Razprava in sklepanje o razširjenju elektrarne.
3. Razprava in sklepanje o ceni toka.

Vsak delničar, ki se hoče udeležiti občnega zbora, mora vložiti svoje delnice ali bančna potrdila o deponiranih delnicah v družbeni pisarni (Škofa Loka, Spodnji trg št. 57) v osmih dneh ali vsaj dve uri pred občnim zborom. (Pisarna je odprta vsak delavnik od 8. do 12. in od 14. do 18.) Na podstavi tega pologa se izda delničarju legitimacija, ki se glasi na ime ter navaja število založenih delnic in glasov pripadajoča nanje.

Škofa Loka, dne 20. oktobra 1929.

Predsedstvo.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 50 (v lastnem poslopiu)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsako vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut borzna naročila, predjuni in krediti vsake vrste, eskompti in inkase menic ter nakazila v tu in inozemstvo, safe - deposits itd itd itd

Brajojavke: Kredit, Ljubljana — Telefon št. 2040, 2457, 2548 Interurban 2706 2548 87 L